

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 1628

Eindverslag Bilzen, Wedersoet Fase 1

Aanleg van een nieuwbouw met parking incl. omgevingswerken

Sid Skrabanja, Patrick Reygel & Petra Driesen
Oktober 2025

ARON-RAPPORT 1628

EINDVERSLAG

BILZEN, WEDERSOET

Sid Skrabanja, Patrick Reygel & Petra Driesen

Bilzen-Hoeselt
2025

Colofon

ARON rapport 1628 – Eindverslag – Bilzen, Wedersoet

Erkend archeoloog:	Patrick Reygel (OE/ERK/Archeoloog/2015/00092)
Auteurs:	Sid Skrabanja, Patrick Reygel & Petra Driesen
Bijdragen:	N.v.t.
Foto's en tekeningen:	ARON bv (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot:	D/2025/12.651/104

ARON bv bewaart op een beveiligde wijze enkel informatie over opdrachtgevers en initiatiefnemers met specifieke doelen. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Gegevens worden op vraag van de opdrachtgevers of initiatiefnemers aangepast of gewist.

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bv mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bv

Archeologisch Projectbureau
Bremakker 35
3740 Bilzen-Hoeselt
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 089/511.792

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	1
INLEIDING	2
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE.....	3
1.1 Administratieve gegevens	3
1.2 Archeologische voorkennis.....	5
1.3 De onderzoeksoopdracht	5
1.3.1 De geplande werken en hun impact (Fase 1).....	5
1.3.2 Vraagstelling.....	9
1.3.3 Randvoorwaarden	10
1.4 Werkwijze en strategie	10
2. DE ARCHEOLOGISCHE SITE	13
2.1 Het onderzoeksgebied	13
2.1.1 Landschappelijk kader	13
2.1.2 Historisch kader	17
2.1.3 Archeologisch kader	21
2.2 Bodemopbouw	23
2.3 De sporen	24
2.4 De vondsten	32
2.4.1 Aardewerk.....	32
2.4.2 Steen.....	33
2.4.3 Metaal	33
2.5 Datering en interpretatie van de site.....	33
3. BEHOUD IN SITU	34
4. FASE 2: NOG ARCHEOLOGISCH TE ONDERZOEKEN	36
5. SAMENVATTING	36
6. DEPONEREN VAN HET ENSEMBLE.....	37
BIBLIOGRAFIE.....	38

BIJLAGEN

Bijlage 1: Lijst van afkortingen

Bijlage 2: Periodentabel

Bijlage 3: Fotolijst

Bijlage 4: Sporenlijst

Bijlage 5: Vondsten- en stalenlijst

Bijlage 6: Het assessmentrapport

Bijlage 7: Overzichtsplanning WP1 en 2

Bijlage 8: Coupetekeningen en profielen

INLEIDING

De initiatiefnemer plant op het onderzoeksterrein langs de Wedersoet te Bilzen (provincie Limburg) de aanleg van een nieuw kantoorgebouw met parking en bijhorende verhardingen, groenaanleg en rioleringen.

Het totale projectgebied heeft een oppervlakte van 5574 m². Het is kadastraal gekend als Bilzen, 1ste Afd. Sie. H, perceel 620H en openbaar domein. De site ligt binnen de IOED Oost-Haspengouw en Voeren.

Voor dit project zijn in totaal zes verschillende (archeologie)nota's opgemaakt:

- Archeologienota ID 19216, in akte genomen 9 juli 2021, behandelde de oorspronkelijke bouwplannen en bestond uit een bureauonderzoek. Er werd een proefsleuvenonderzoek aangeraden.¹
- Archeologienota ID 22446, in akte genomen 25 mei 2022, was een aanvulling op de vorige archeologienota naar aanleiding van een verandering in de bouwplannen. Het programma van maatregelen bleef ongewijzigd.²
- Nota ID 22953, in akte genomen 15 juli 2022, behandelde de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Hierbij werd een site aangetroffen die waarschijnlijk uit de metaaltijden dateert, waardoor een opgraving van het terrein noodzakelijk werd geacht.³
- Archeologienota ID 30238, in akte genomen 18 juli 2024, werd opgesteld naar aanleiding van een verandering van de bouwplannen. Deze nota behandelde specifiek de aanleg van het laadpark en de MS-cabine. In het programma van maatregelen werd een opgraving voorgesteld.⁴
- Archeologienota ID 31903, in akte genomen 4 januari 2025, werd ook opgesteld naar aanleiding van een verandering van de bouwplannen. Deze nota behandelde specifiek de bouw van het nieuwe kantoorgebouw. In het programma van maatregelen werd een opgraving voorgesteld.⁵
- Archeologienota ID 33095, in akte genomen 30 april 2025, was een samenvoeging van de vorige twee nota's. Deze nota werd opgesteld omdat beide delen van het project (aanleg van een laadpark en MS-cabine enerzijds en de bouw van een kantoorgebouw anderzijds) toch werden samengevoegd onder één omgevingsvergunning. In het programma van maatregelen werd een opgraving voorgesteld.⁶

Deze opgraving betrof enkel het zuidelijke en zuidoostelijke deel van het totale onderzoeksgebied (Fase 1: 4581 m²), waar een kantoorgebouw met bijhorende parking gebouwd zal worden. Het noordelijke deel (Fase 2: 993 m²) zal in een later stadium nog worden ontwikkeld en onderzocht, zoals ook beschreven in het programma van Maatregelen van archeologienota ID 33095.

De opgraving (2025H51) die door ARON bv tussen 13 – 21 augustus 2025 uitgevoerd werd, vulde de verwachtingen van het vooronderzoek in. Tijdens de opgraving werd een archeologische site aangetroffen. Het betreft enkele sporen aan de rand van een erf uit de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode, waarbij de bewoning zelf eerder op een andere locatie, mogelijk richting het noordwesten, gezocht moet worden.

Een archeologierapport met ID 3562 werd ingediend op 1 oktober 2025. Voorliggend eindverslag van deze opgraving geeft een beschrijving van de uitgevoerde werken, een overzicht van de resultaten en een synthese voor de archeologische site.

¹ De Loof & Driesen 2021. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/19216>

² De Loof & Driesen 2022. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/22446>

³ Driesen, Vanaenrode & Van de Staey 2022. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/22953>

⁴ De Loof & Driesen 2024. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/30238>

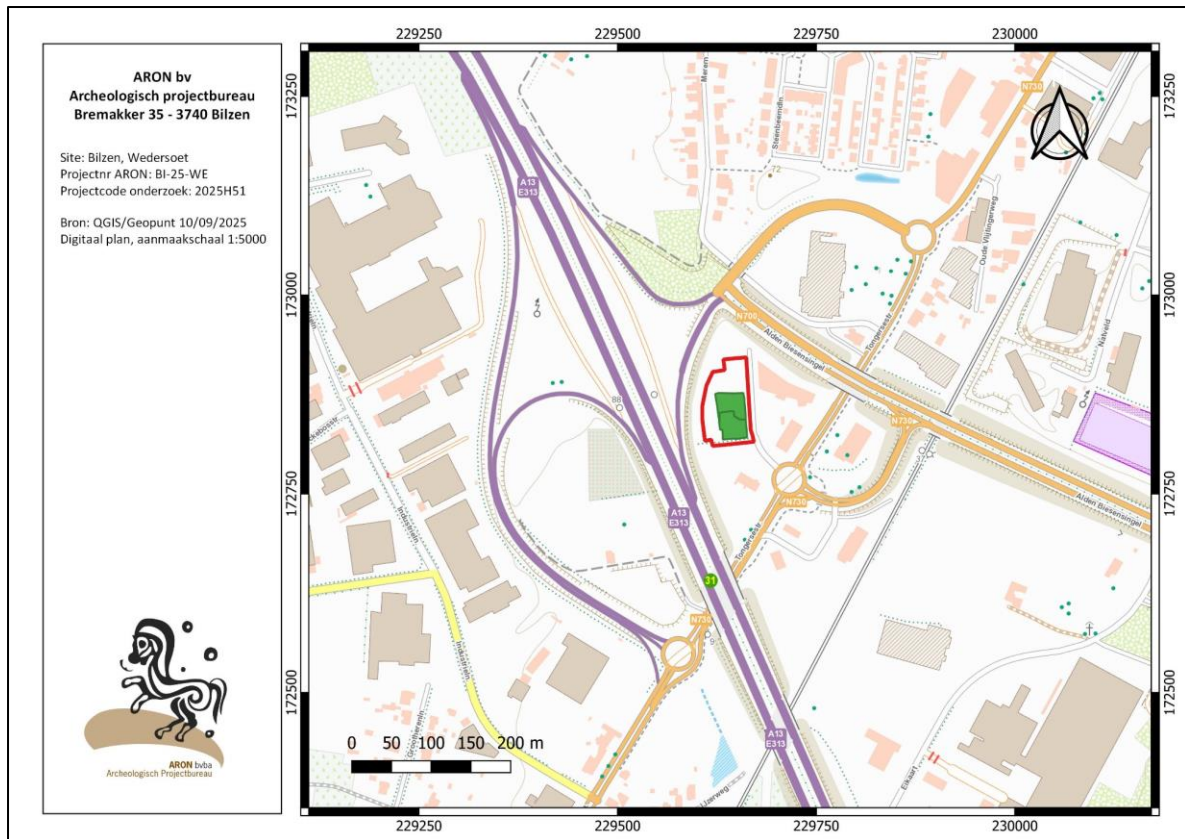
⁵ Driesen & Gurny 2024. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/31903>

⁶ De Loof, Driesen & Gurny 2025. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/33095>

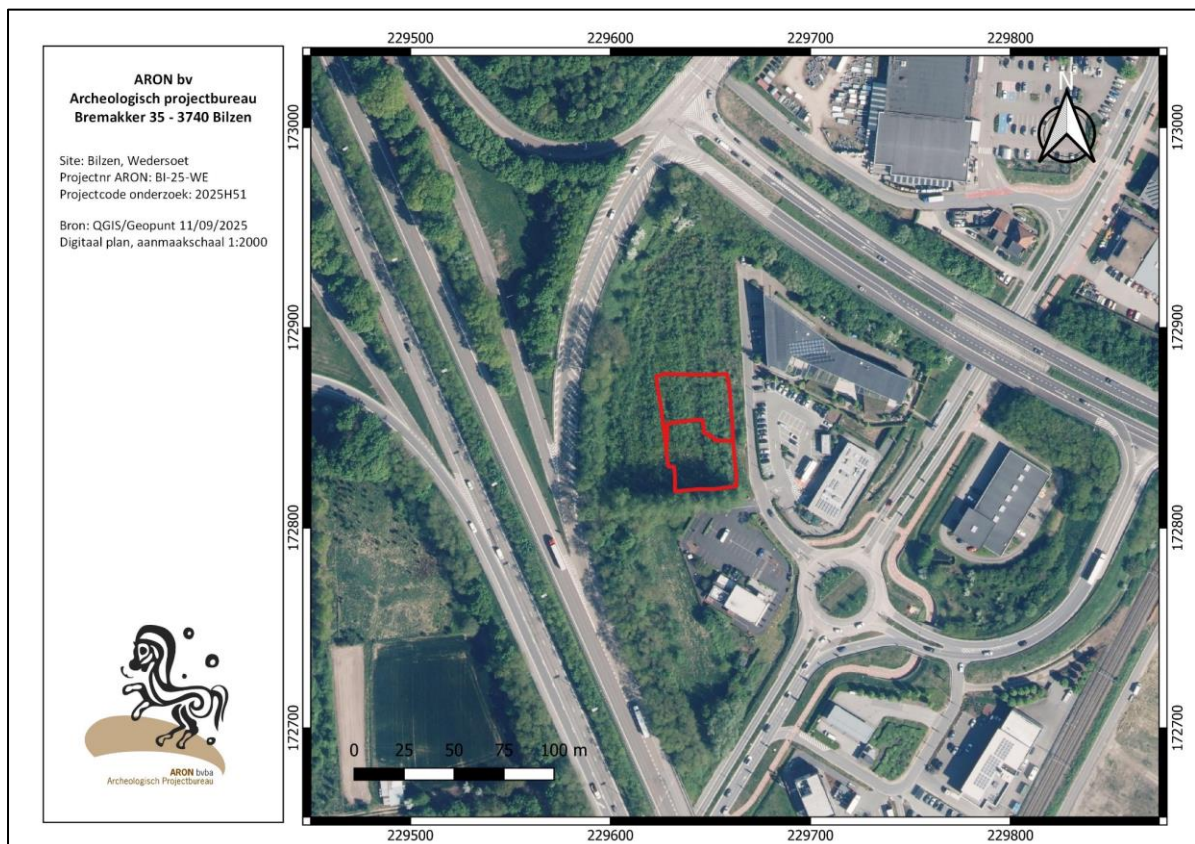
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

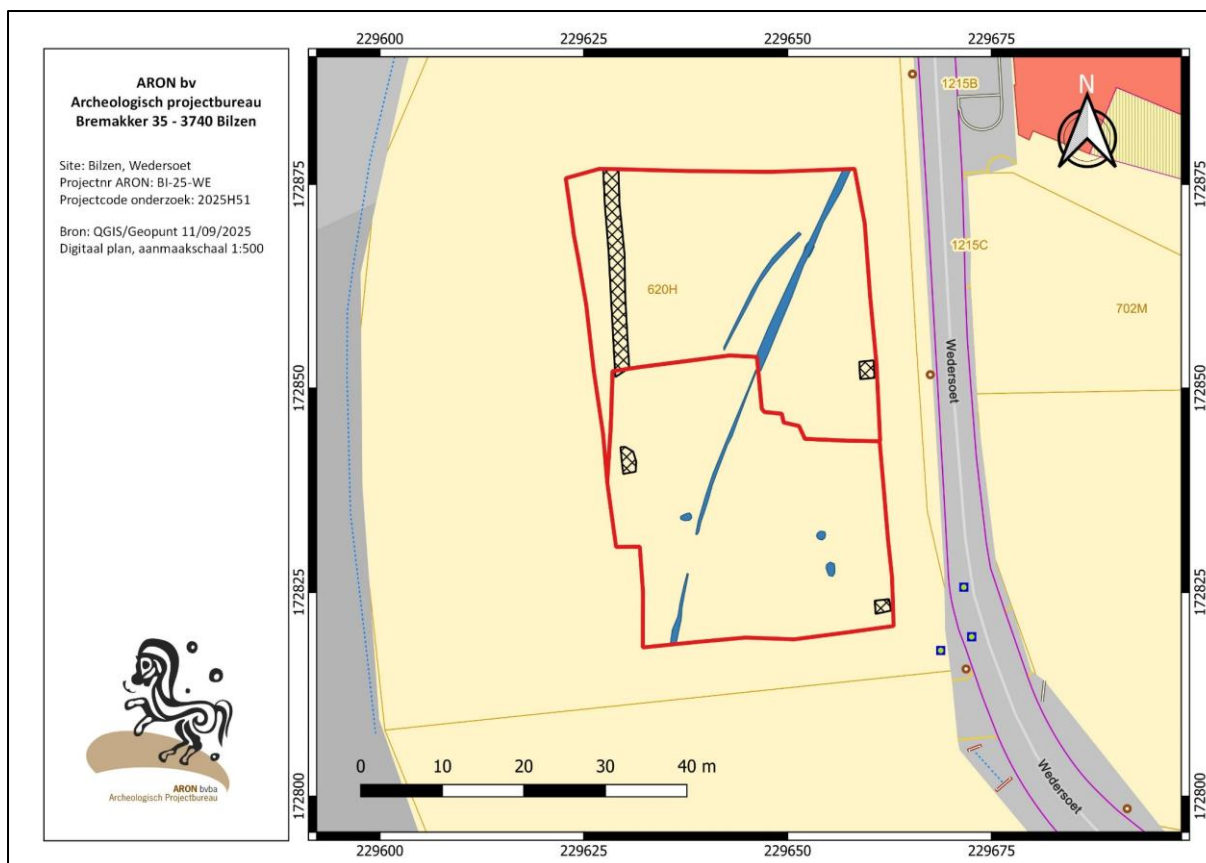
Projectcode	Bureauonderzoek: 2021F2, 2024F66 Proefputten en proefsleuven: 2022E324 Opgraving: 2025H51	
Naam en erkenningsnummer Archeoloog	Patrick Reygel OE/ERK/Archeoloog/2015/00092	
Rechtspersoon	ARON bv Archeologisch Projectbureau, Bremakker 35, 3740 Bilzen-Hoeselt OE/ERK/Archeoloog/2015/00006	
Andere actoren en specialisten binnen het project	Functie	Naam
	<i>Projectleiding</i> <i>Veldwerkleider</i> <i>Assistent-archeoloog</i> <i>Topograaf</i> <i>Wetenschappelijke begeleiding/materiaaldeskundigen</i>	Petra Driesen Patrick Reygel Sid Skrabanja Joris Steegmans Natasja De Winter, Petra Driesen, Elke Wesemael
Extern wetenschappelijk advies	<i>IOED Oost-Haspengouw en Voeren</i>	Gabriella Kaszas
Adresgegevens	Bilzen-Hoeselt, Bilzen, Wedersoet	
Bounding box coördinaten	Xmin, Ymin: 229596.47,172808.10; Xmax, Ymax: 229673.88,172937.48	
Kadaster	Bilzen-Hoeselt, 1ste Afd. Sie. H, perceel 620H en openbaar domein	
Oppervlakte	Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van 5574 m ² (<i>Afb. 1: rood</i>) Het huidige onderzoek omvat enkel fase 1 (4581 m ²), waarvan een zone van 1939 m ² werd opgegraven (<i>Afb. 1: groen</i>).	
Begin- en einddatum van het veldwerk	13 – 21 augustus 2025	

Afb. 1: Het volledige projectgebied van fase 1 en 2 (rood) en de opgegraven zone (groen) op de topografische kaart.

Afb. 2: Orthofoto met afbakening van het onderzochte gebied (rood).

Afb. 3: Projectie van de aangetroffen sporen of vondstconcentraties op het kadasterplan.

1.2 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Voor het projectgebied werd in 2021 en 2022 reeds een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in de vorm van een bureauonderzoek (2021F2) en een proefsleuvenonderzoek (2022E324).⁷ Omwille van aanpassingen in het project werden in 2024 vervolgens twee afzonderlijke archeologienota's ingediend, namelijk ID 30238 en 31903, waarna in 2025 een laatste archeologienota werd ingediend die beide vorige archeologienota's combineerde.⁸ In alle archeologienota's werd een opgraving geadviseerd voor een deel van het terrein.

Het proefsleuvenonderzoek dat in 2022 werd uitgevoerd, toonde immers de aanwezigheid aan van een archeologische site. Hierbij werden vier sporen aangetroffen (drie kuilen en een greppel) die gedateerd werden in de metaaltijden. Op basis hiervan werd besloten dat een opgraving van het terrein nodig was.

1.3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

1.3.1 DE GEPLANEDE WERKEN EN HUN IMPACT (FASE 1)

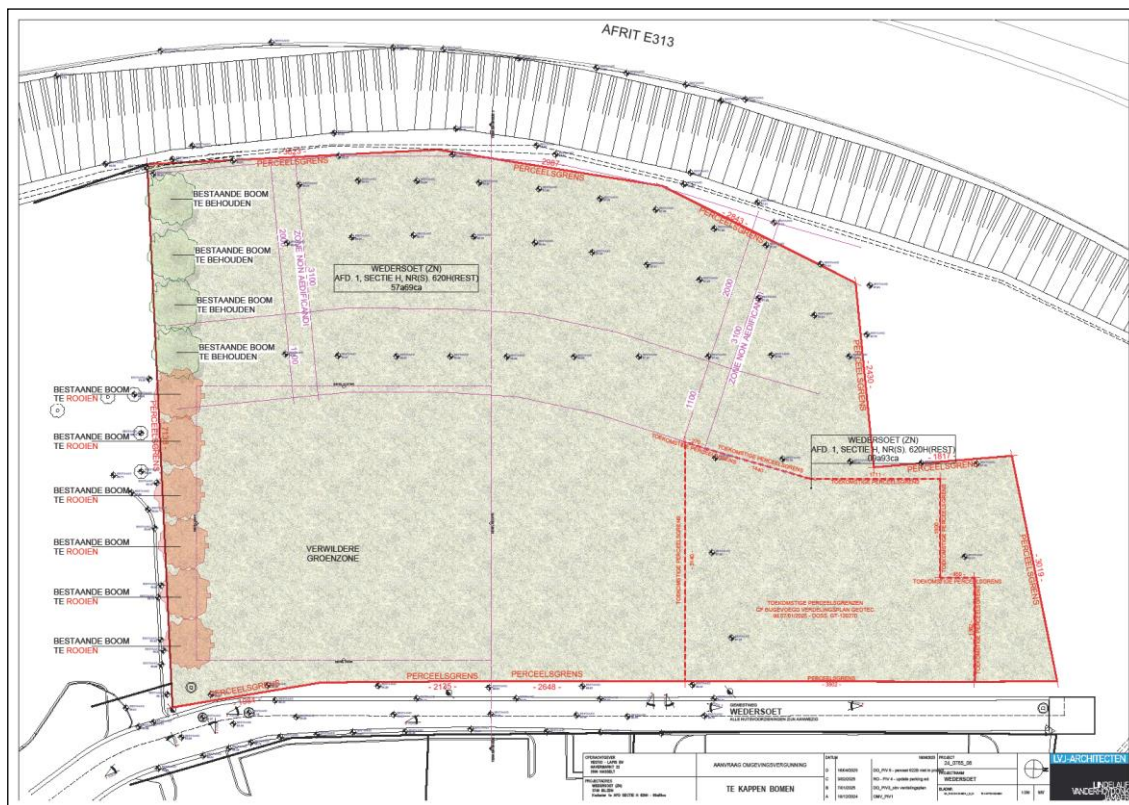
De initiatiefnemer plant binnen het onderzoeksgebied van 5574 m² de aanleg van een nieuw kantoorgebouw met parking en bijhorende verhardingen, groenaanleg en rioleringen over een oppervlakte van 4581 m² (fase 1, Afb. 5). De resterende oppervlakte van 993 m² zal in een later stadium nog worden ontwikkeld en onderzocht.

⁷ De Loof & Driesen 2021, <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/19216>. De Loof & Driesen 2021, <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/22446>. Vanaenrode, Van de Staey & Driesen 2022, <https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/22953>.

⁸ De Loof & Driesen 2024. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/30238>. Driesen & Gurny 2024. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/31903>. De Loof, Driesen & Gurny 2025. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/33095>.

Te rooien bomen

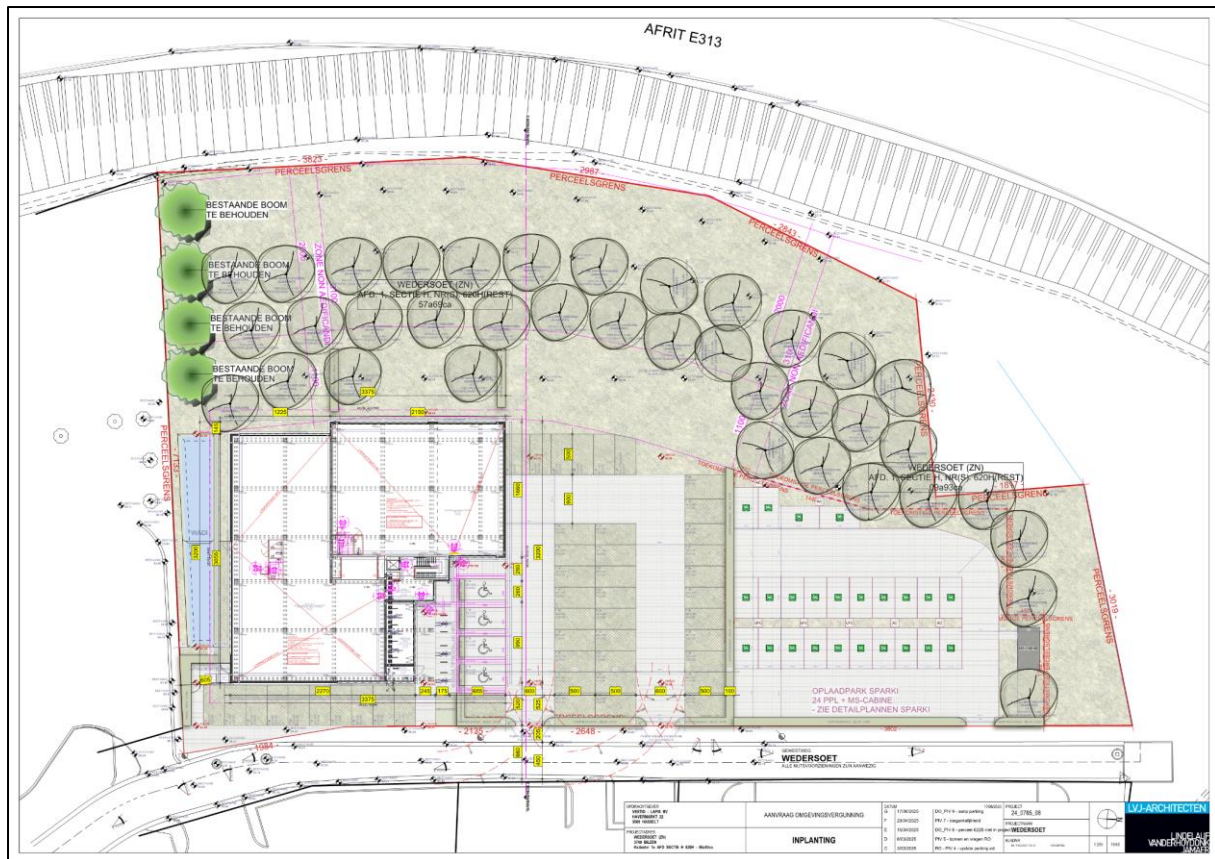
Momenteel is de zone van de geplande werken onbebouwd en onverhard. Langsheen de zuidelijke grens van het terrein is wel een bomenrij aanwezig (Afb. 4). Deze bomen zullen echter deels gerooid worden in functie van de aanleg van een wadi (zie verder). De verstoringdiepte hangt hierbij af van de manier van verwijdering, welke op dit moment nog niet gekend is. Indien de stronken machinaal en volledig verwijderd zullen worden, kan een maximale verstoringdiepte van 1,5 m onder het maaiveld verwacht worden. Indien de stronken enkel gefreesd worden, gaat het om een maximale verstoringdiepte van 50 cm.

Afb. 4: Bestaande toestand (Bron: initiatiefnemer, 16/04/2025, 1:250, 2024F66).

Nieuwbouw

Op het terrein zal een nieuwbouw met 2 bouwlagen opgetrokken worden. De nieuwbouw heeft een oppervlakte van ca. 915 m² (Afb. 5, 6 en 7). Het gebouw wordt niet onderkelderd, de fundering van het gebouw reikt tot een maximale diepte van ca. 1,55 m. Het gebouw zal daarbij ingericht worden in functie van een ziekenfonds en een farmaceutisch bedrijf. In het gebouw is verder ook een liftput voorzien die lokaal een diepere verstoring met zich zal meebrengen.

Afb. 5: Inplantingsplan nieuwe toestand (Bron: initiatiefnemer, 17/06/2025, 1:250, 2024F66).

Parkeergelegenheid

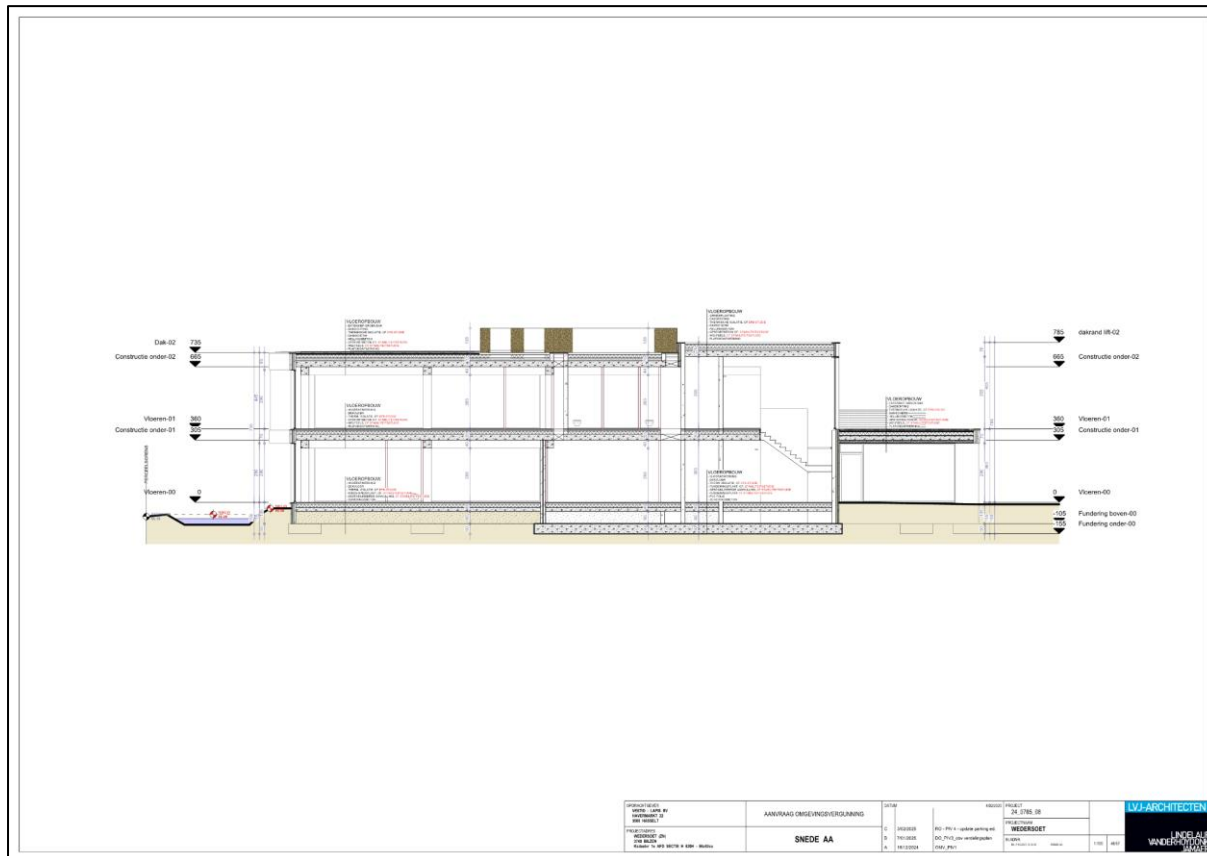
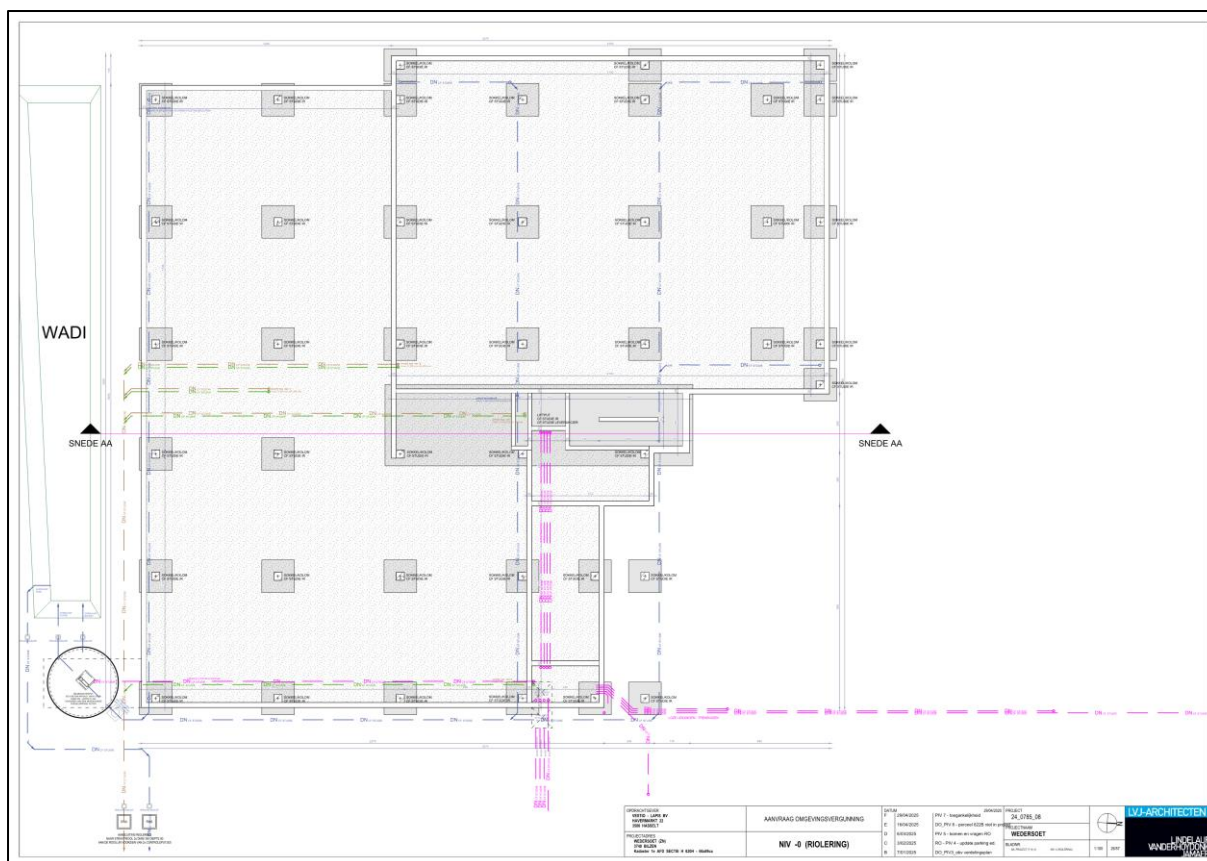
Ten noorden en ten oosten worden parkeerplaatsen in waterdoorlatende verharding (ca. 1240 m²) voorzien (Afb. 5). Deze parking werd in oppervlakte verkleind ten opzichte van de vorige bouwplannen. Voor de aanleg van deze parkeerplaatsen wordt het terrein ca. 40-50 cm afgegraven. Verder is er op het terrein ook niet-waterdoorlatende verharding voorzien. Ook voor deze verhardingen is een verstoring tot ca. 40-50 cm van toepassing.

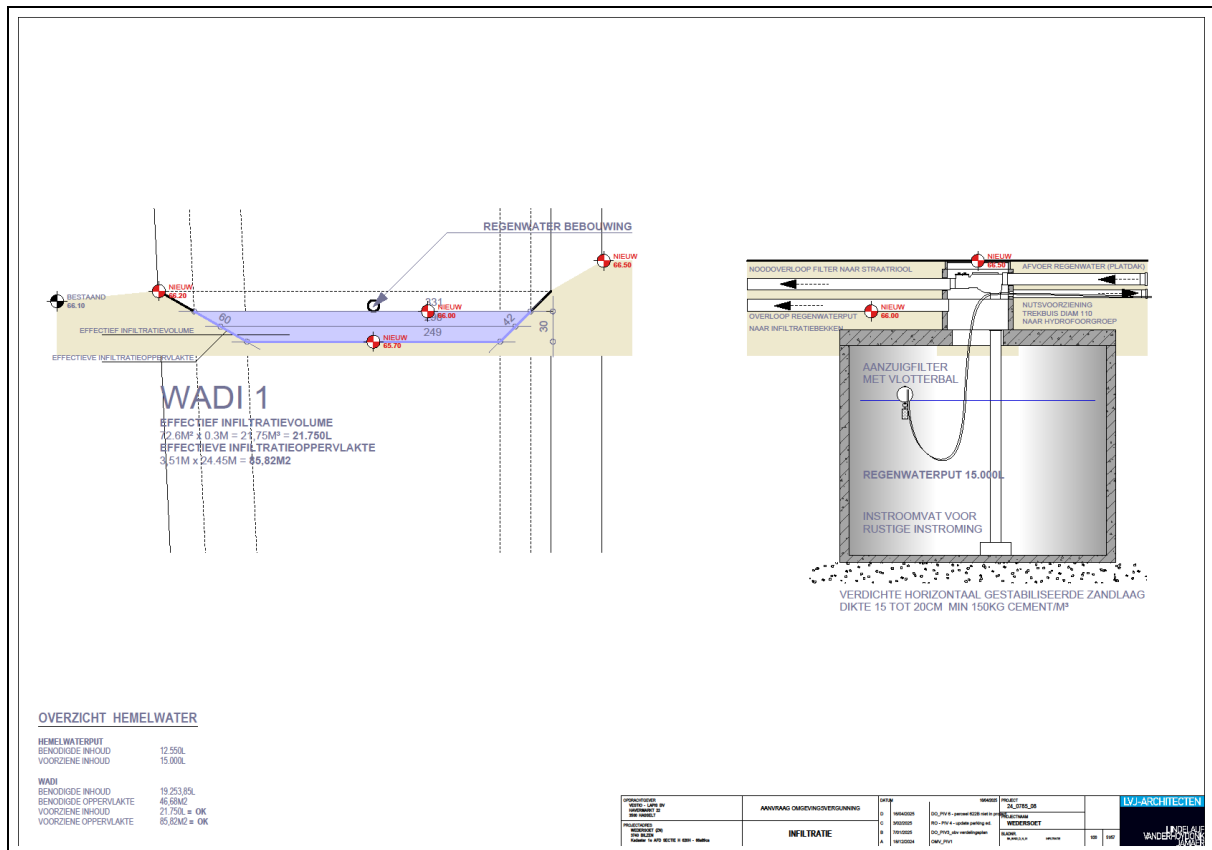
Groenaanleg

Rondom de nieuwbouw met parking is er groenaanleg voorzien met een totale oppervlakte van ca. 3300 m² (Afb. 5). Deze zal bestaan uit gras en bomen. Voor de aanleg van grasperken worden bodemingrepen gepland met een maximale diepte van ca. 20 cm onder het maaiveld. Voor het planten van bomen worden plantputten gegraven van ca. 0,80 m diep onder het maaiveld. De restante oppervlakte langs de westelijke en de noordelijke terreinzijden blijft onaangeroerd.

Riolering en wadi

Ten zuiden van de nieuwbouw wordt een wadi aangelegd (Afb. 5 en 8). Deze heeft een effectief infiltratievolume van ca. 21750 L en een effectieve infiltratieoppervlakte van 85,82 m². Voor deze wadi is een verstoring van ca. 50 cm onder het maaiveld van toepassing. Daarnaast is er vlak ten oosten van de wadi een regenwaterput met een volume van 15000 L voorzien. Lokaal (diameter regenwaterput = 3,50 m) zal dus tot op ca. 2,50-3 m onder het maaiveld gegraven worden. De rest van de toekomstige nutsleidingen zullen verbonden worden met de reeds bestaande nutsleidingen aan de Wedersoet. Over de breedte en diepte van de sleuven zijn nog geen gegevens bekend, maar er kan verwacht worden dat verstoringen tot ca. 80 cm onder het maaiveld zullen plaatsvinden.

Afb. 8: Detail infiltratie (Bron: initiatiefnemer, 16/04/2025, 1:20, 2024F66).

1.3.2 VRAAGSTELLING

Volgende onderzoeksvragen zullen in onderstaand rapport beantwoord worden:

Landschappelijke context

- Hoe zag het a-biotische landschap (microreliëf, geomorfologie en bodem) er ten tijde van de verschillende bewonings- en gebruiksfases uit?

Sporen

- Wat is de aard (functioneel, nederzetting, begraaftplaats, off-site fenomenen, andere), omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Zijn er structuren (funerair, bewoning of andere) te herkennen? Wat is hun aard, bewaringstoestand, datering, verspreiding en ruimtelijke samenhang?
- In hoeverre kunnen er (gebouw)plattegronden worden herkend en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de typen plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de structuren? Is er sprake van herstelfasen? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen de structuren?
- Indien er nederzettingssporen aanwezig zijn: kunnen deze gerelateerd worden aan de reeds gekende en nabijgelegen sites (CAI 218448 en CAI 163101)?
- Zijn er aanwijzingen voor artisanale of andere activiteiten? Welke?
- Is er sprake van een fasering?

De vondsten

- Tot welke vondsttypes en vondstcategorieën behoren de vondsten, om welke aantallen gaat het en wat is hun conserveringsgraad?

- Hoe moeten losse vondsten van artefacten geïnterpreteerd worden? Bevinden ze zich niet meer in situ, zijn ze restanten van uitgeloopte sporen? Dienen deze artefacten te worden beschouwd als 'off-site' verschijnselen? Wat zijn hiervoor de aanwijzingen?
- Wat kan er op basis van het organische en anorganische vondstmateriaal gezegd worden over de datering van de nederzetting, de functie van de site, de materiële cultuur en de bestaanseconomie van de nederzetting?

Natuurwetenschappelijk onderzoek

- Wat zijn, bondig samengevat, de resultaten van het natuurwetenschappelijk onderzoek?

Interpretatie vindplaats

- Hoe past de vindplaats binnen het regionale landschap uit deze specifieke periode? Is deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit eenzelfde periode of wijzen de resultaten op een specifieke functie of specifieke omstandigheden binnen de nederzetting?

Algemeen

- Indien van toepassing: wat zijn de aanbevelingen voor toekomstige projecten?

1.3.3 RANDVOORWAARDEN

De nota met het programma van maatregelen voor de archeologische opgraving (ID 33095) werd door het *Agentschap Onroerend Erfgoed* in akte genomen zonder bijkomende voorwaarden op te leggen.

1.4 WERKWIJZE EN STRATEGIE

Op 8 augustus 2025 werd via het archeologieportaal bij het Agentschap Onroerend Erfgoed een melding met aanvang van de opgraving ingediend (ID 9683). De opgraving zelf werd (met onderbrekingen) uitgevoerd tussen 13 en 21 augustus 2025. Petra Driesen was projectleider, Patrick Reygel was veldwerkleider. Sid Skrabanja was aanwezig als assistent-archeoloog. Joris Steegmans trad op als landmeter en dronefotograaf. Natasja De Winter, Petra Driesen en Elke Wesemael zorgden voor de interne wetenschappelijke begeleiding en traden op als materiaaldeskundigen. Het archeologierapport werd geschreven door Sid Skrabanja en Petra Driesen. De opgraving werd bezocht door de opdrachtgever en G. Kaszas (IOED Oost-Haspengouw en Voeren) werd op de hoogte gehouden van de resultaten.

Het programma van maatregelen zoals voorgesteld in de archeologienota met ID 33095 werd grotendeels gevolgd. In het oorspronkelijke PvM werd uitgegaan van een volledige vlakdekkende opgraving van ca. 2/3 van het projectgebied (*Afb. 9, donkergroen, 3834 m²*). Een strook langs de westzijde van het terrein kon optioneel ook opgegraven worden indien dit op basis van de resultaten van de rest van de opgraving nodig werd geacht (*Afb. 9, lichtgroen, 1740 m²*). Het programma van maatregelen voorzag echter ook in een mogelijke gefaseerde opgraving van het terrein indien de geplande bouwwerken dit vereisten. Dit bleek inderdaad het geval te zijn. Zodoende werd enkel het zuidelijke en centrale terreindeel opgegraven (fase 1, 4581 m²), waar het kantoorgebouw met bijhorende parking voorzien zijn. Het noordelijke terreindeel (*Afb. 9, blauw, fase 2, 993 m²*) zal apart onderzocht worden en in een ander archeologierapport en eindverslag beschreven worden.

De locatie van het toekomstige kantoorgebouw en de bijhorende parking werd onderzocht door middel van twee werkputten (*Afb. 10*) met oppervlaktes van respectievelijk 969,1 en 969,8 m², samen goed voor 1939 m². Op basis van de resultaten van WP1 en WP2 werd – in samenspraak met G. Kaszas (IOED Oost-Haspengouw en Voeren) - besloten om de optionele strook langs de westzijde van het onderzoeksgebied niet op te graven (ca. 1740 m²). De

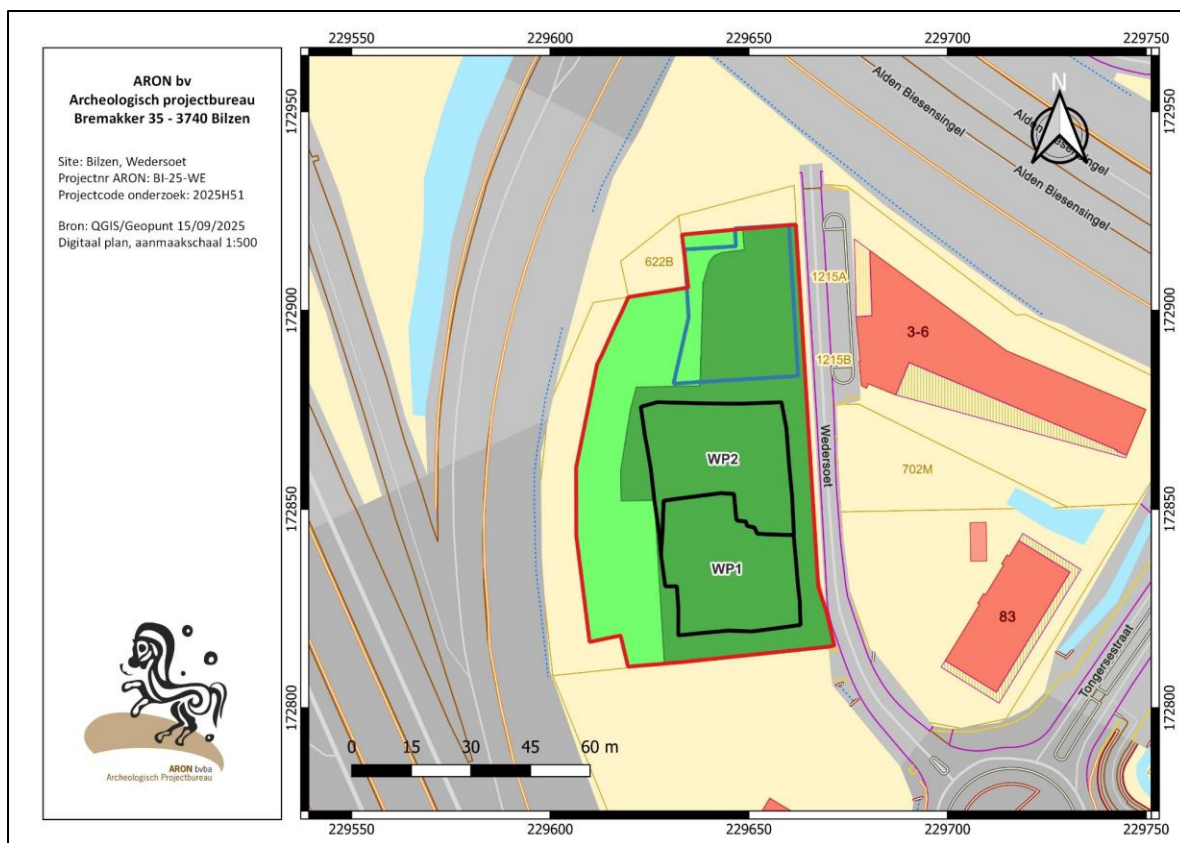
zeer lage sporendensiteit in WP1 en WP2, gecombineerd met het feit dat in de optionele zone meer bodemerosie werd verwacht, zorgde ervoor dat de kans op het aantreffen van sporen in deze zone nog kleiner was. Daarnaast zullen de lokale bodemingrepen binnen deze zone enkel bestaan uit aanplantkuilen voor bomen. Dit brengt sowieso maar een beperkte bodemingreep met zich mee. Een archeologische opgraving zou dan ook meer verstoringen met zich meebrengen dan het aanplanten van de bomen. Voor dit deel van het onderzoeksgebied geldt bijgevolg een behoud in situ (Zie H. 3) Verder werd een strook aan de uiterste zuidzijde en langs de oostzijde niet opgegraven. In de zuidelijke strook zal een wadi aangelegd worden met een diepte van ca. 50 cm onder het maaiveld. Hierbij blijft deze bodemverstoring beperkt tot het colluviumpakket en zal het onderliggende archeologische niveau niet geraakt worden. De strook ten oosten van de werkputten werd niet opgegraven omdat deze diende als bufferzone langs de bestaande weg en als doorgang voor bouwmachines. Langs de noord- en noordwestelijke zijde van WP2 werden eveneens enkele kleinere oppervlaktes niet opgegraven omdat hier na veranderingen in bouwplannen (verkleining van de parkeerzone; zie ook H. 1.3.1) geen of minder diepe bodemingrepen zouden gaan plaatsvinden. In totaal gaat het zo om een zone van ca. 902 m² die niet opgegraven werd.

De opgraving werd uitgevoerd volgens de strategie, methoden en technieken die werden beschreven in het Programma van Maatregelen van de in akte genomen nota (ID 33095). Het archeologisch vlak bevond zich, zoals verwacht op basis van de proefsleuven, op een diepte van 50 tot 120 cm onder een colluviumpakket. Tabel 1 geeft een overzicht van de aangelegde werkputten en vlakken. Het opgravingsvlak werd aangelegd met een rupskraan van 21 ton met een platte bak van 2 m breed. Het archeologisch team volgde de kraan hierbij al schavend op. Van de opgravingsvlakken werden aansluitend overzichtsfoto's gemaakt. Beide werkputten werden vastgelegd met dronefoto's. Het opgravingsvlak, de sporen en de coupes werden ingemeten door middel van Leica Viva GPS, met de planimetrie in Lambert coördinaten (ESPG:31370), en de altimetrie ten opzichte van de Twee Algemene Waterpassing, conform CGP 14.3 De opmetingsplannen waren gegeorefereerd en tijdens het veldwerk analoog aanwezig. De veldwerkleider hield de dagrapporten bij. Er werd een fotolijst opgesteld, conform CGP 14.11.4. Sporen, vondsten en stalen werden opgenomen in lijstvorm conform resp. CGP 14.11.7, CGP 14.11.5 en CGP 14.11.6. Door het registreren van drie bodemprofielen in het zuidoosten, zuidwesten en het noorden van WP1 kon een beeld gevormd worden van de algemene bodemopbouw.

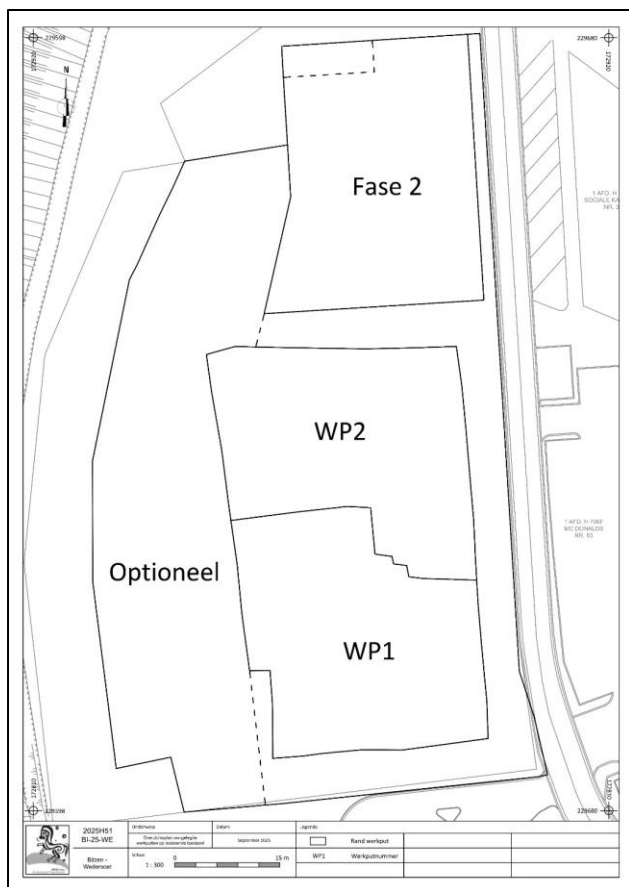
In totaal werden er bij de opgraving zes sporen geregistreerd. Er werd niet verder genummerd vanaf het laatste spoornummer van het proefsleuvenonderzoek, maar er werd opnieuw bij spoornummer 1 begonnen. Indien er verwezen wordt naar sporen uit de proefsleuven zal dit expliciet vermeld worden. De sporen die ook al tijdens het proefsleuvenonderzoek aangetroffen waren kregen bijgevolg een nieuw spoornummer. Sporen 2 en 3 uit het proefsleuvenonderzoek werden niet meer teruggevonden tijdens de opgraving. Twee sporen bleken na verder onderzoek van natuurlijke oorsprong te zijn (S2 en S3). Alle sporen werden gecoupeerd. De sporen en coupes werden conform CGP 14.7 geregistreerd. De analoge registratie in het veld werd uitgevoerd conform CGP 14.4. Sporen die (mogelijk) toebehoorden aan structuren werden in eenzelfde richting gecoupeerd. Per in het veld veronderstelde structuur werden ook structuurfoto's genomen.

Er werden vier vondstnummers uitgeschreven. Het merendeel van de vondstnummers heeft betrekking op aardewerk, maar er werden ook stenen en een metaalslak aangetroffen. De vondsten werden per laag manueel ingezameld. Het vlak en elk spoor werden met de metaaldetector onderzocht, evenals de storthopen van de opgraving. Er werd een metaaldetector gebruikt die het volledige spectrum aan archeologisch relevante metalen kan detecteren (XP DEUS v5). Er werden geen stalen genomen.

De GPS-metingen werden uitgelezen in AutoCAD en QGIS. De gegevens werden verwerkt om de gevraagde plannen op te leveren die conform CGP 14.3 werden opgesteld. De coupe- en profieltekeningen werden gedigitaliseerd in AutoCAD, conform CGP 14.4 en CGP 14.5. GIS-bestanden werden opgemaakt in QGIS.

Afb. 9: Het opgravingsplan uit de in akte genomen archeologienota (ID 33095) met aanduiding van het volledige onderzoeksgebied (rood), de op te graven zones volgens het PvM (donker- en lichtgroen), de in fase 1 van de opgraving onderzochte werkputten (zwart) evenals de contour van de nog te onderzoeken fase 2 (blauw).

Afb. 10: Plan met de contouren van aangelegde werkputten, het niet opgegraven optionele deel en fase 2, binnen het volledige onderzoeksgebied.

2. DE ARCHEOLOGISCHE SITE

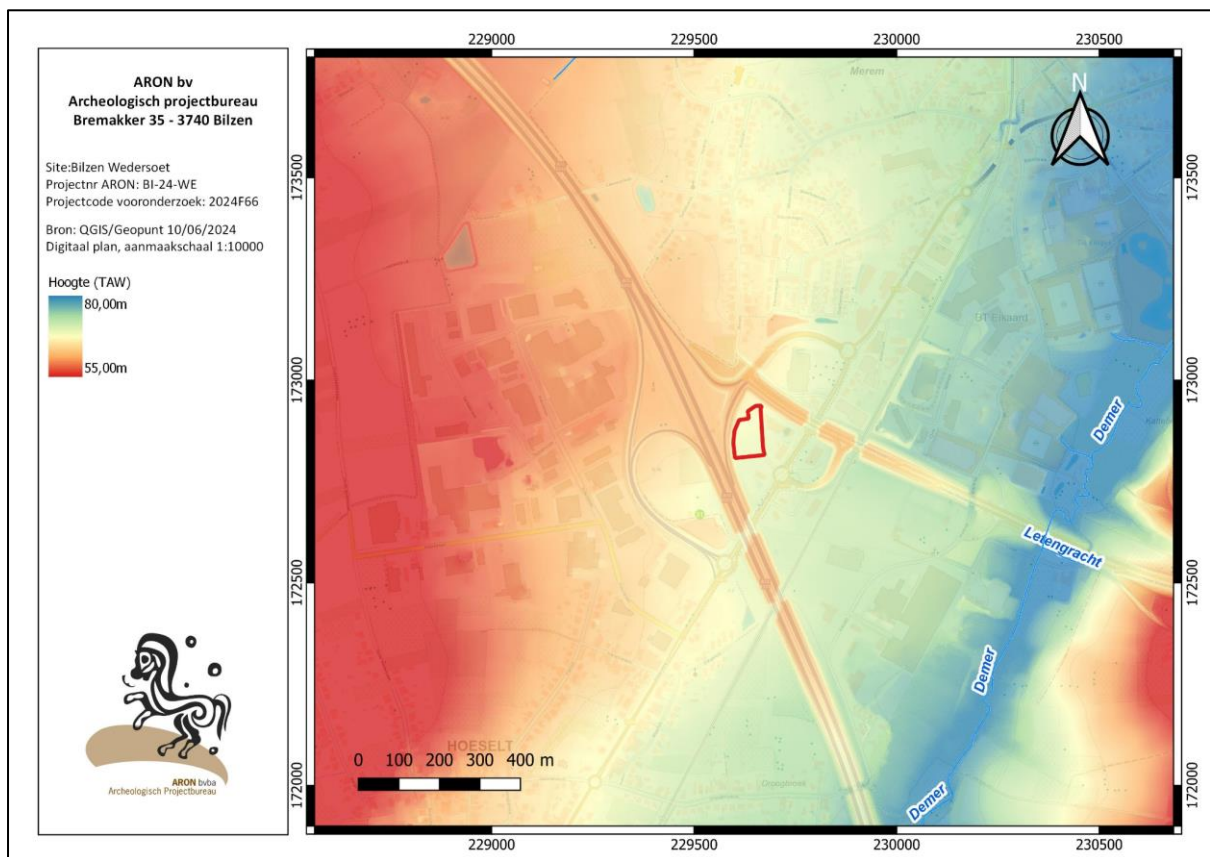
In dit hoofdstuk wordt eerst dieper ingegaan op het landschappelijke ligging van de site en wordt het historisch en archeologisch kader van de site en haar omgeving geschetst (2.1). Vervolgens wordt de bodemopbouw besproken (2.2). Daarna wordt de site beschreven aan de hand van het bestand aan de hand van het bestand aan sporen en vondsten (2.3 en 2.4), en volgt een datering en interpretatie van de site (2.5).

Voor het assessmentrapport van de sporen, vondsten en stalen wordt verwezen naar het document in bijlage 6.

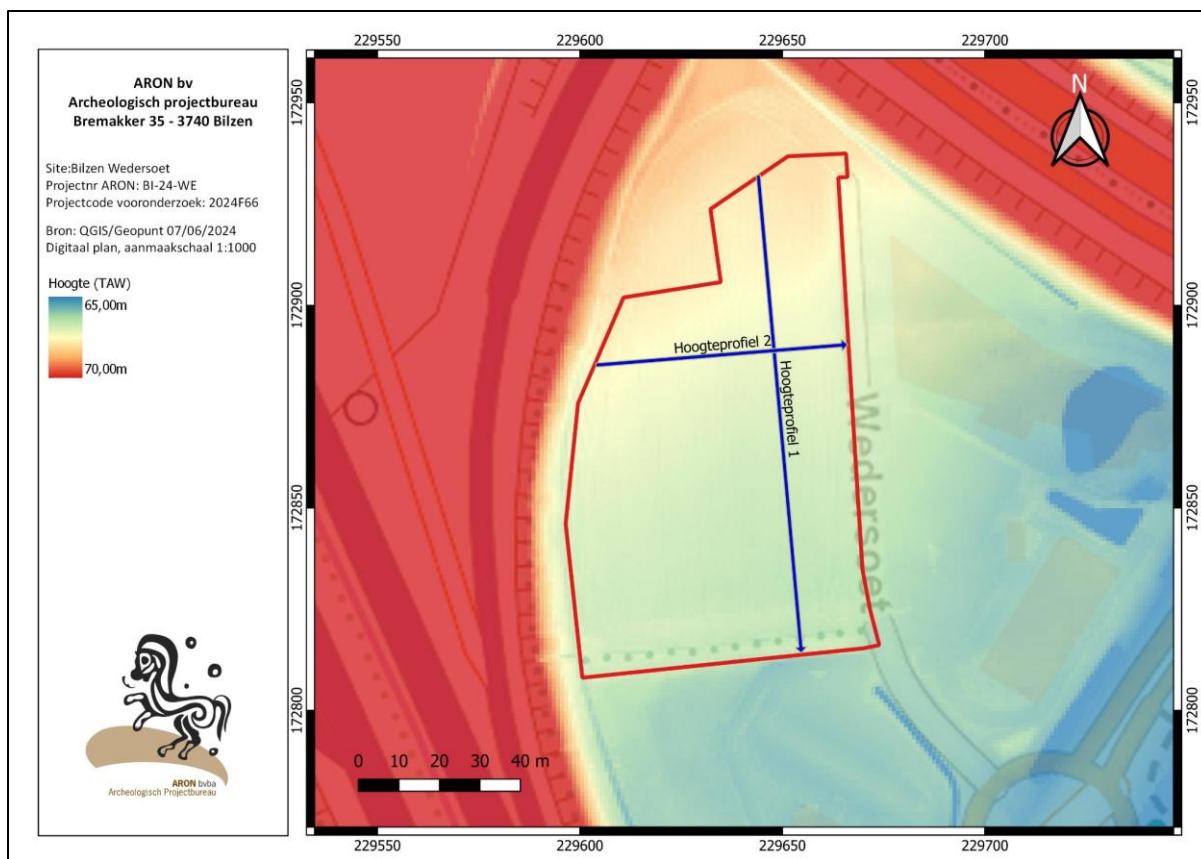
2.1 HET ONDERZOEKSGBIED

2.1.1 LANDSCHAPPELIJK KADER

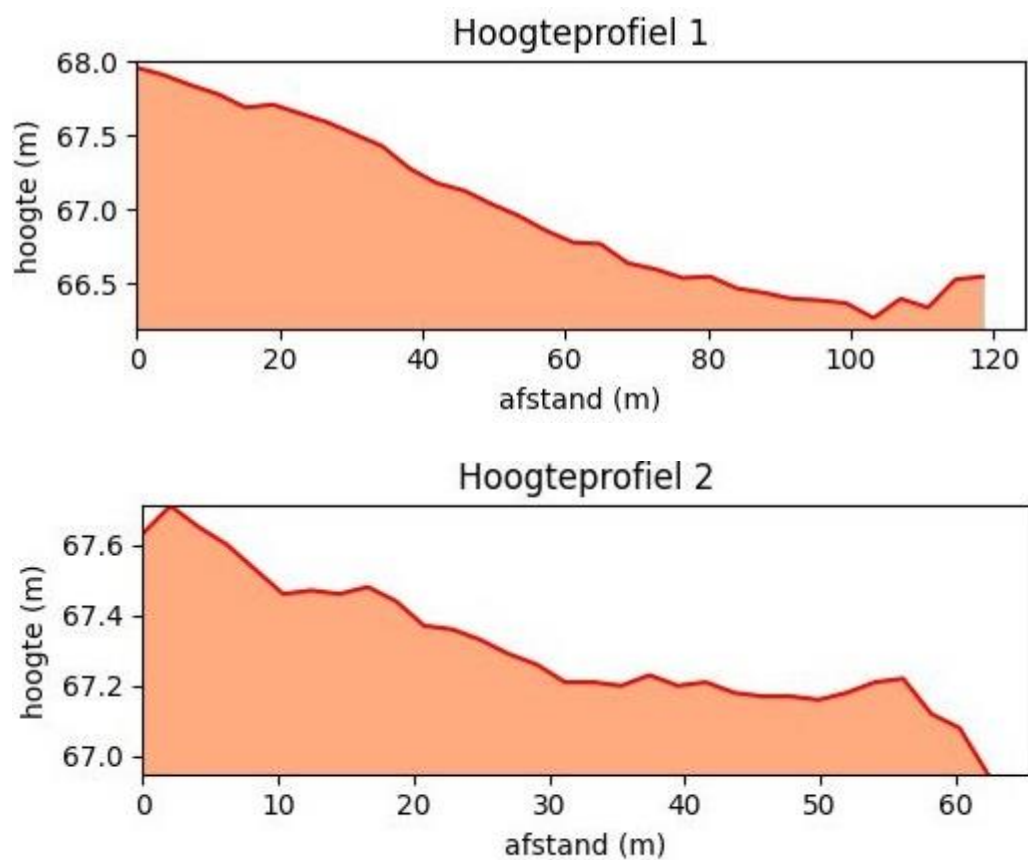
Het onderzoeksterrein situeert zich 1,5 km ten zuidwesten van de historische stadskern van Bilzen, tussen de snelweg E313 en de Alden Biesensingel. Het onderzoeksgebied grenst in het oosten aan de Wedersoet. Het terrein is volledig onbebouwd en braakliggend. Langs de zuidelijke en westelijke zijde wordt het begrensd door bomen die zich langs de afrit tussen de snelweg en de Alden Biesensingel bevinden (Afb. 1).

Afb. 11: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II met afbakening van het onderzoeksgebied in het rood.

Afb. 12: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II met situering hoogteprofielen op het onderzoeksgebied (rood).

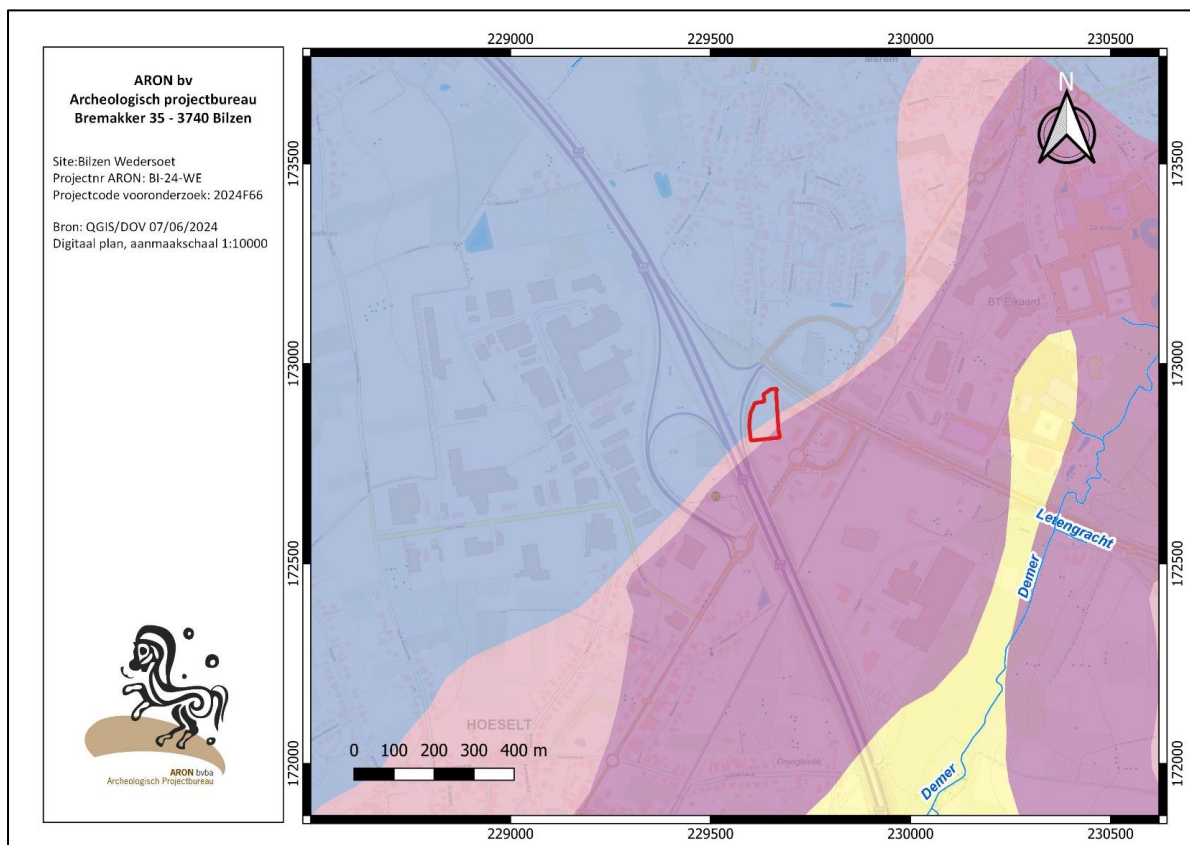
Afb. 13: Hoogteprofiel van het onderzoeksgebied (QGIS/Geopunt, digitaal plan, dd. 10/06/2024, 2024F66).

Geomorfologisch is het onderzoeksgebied gelegen in Vochtig Haspengouw. In deze regio rust de quartaire leemmantel, die in vergelijking met Droog- Haspengouw eerder dun is, op Tertiaire sedimenten bestaande uit een afwisseling van Oligocene zand- en kleilagen. Het reliëf wordt dan ook bepaald door bronwerking en differentieële erosie: zachtere zandlagen versus resistente kleilagen.⁹ Het landschap bestaat dan ook uit hoog gelegen ruggen en vlakten die doorsneden worden door brede vlakdalen (Afb. 11).¹⁰

Het onderzoeksgebied ligt tussen 67,75 m TAW (westelijk gedeelte) en 67 m TAW (oostelijk gedeelte), op de overgang tussen het lager gelegen beekdal van de Demer, die ca. 700 m ten oosten stroomt en een hogere rug die ca. 500 m ten westen van het projectgebied gelegen is (Afb. 11, 12 en 13).

De Tertiair geologische kaart geeft voor het onderzoeksterrein tertiaire afzettingen van drie formaties weer, nl. van het zuiden naar het noorden (Afb. 14) de *formatie van Sint-Huibrechts-Hern*, de *formatie van Borgloon* en de *formatie van Bilzen*.

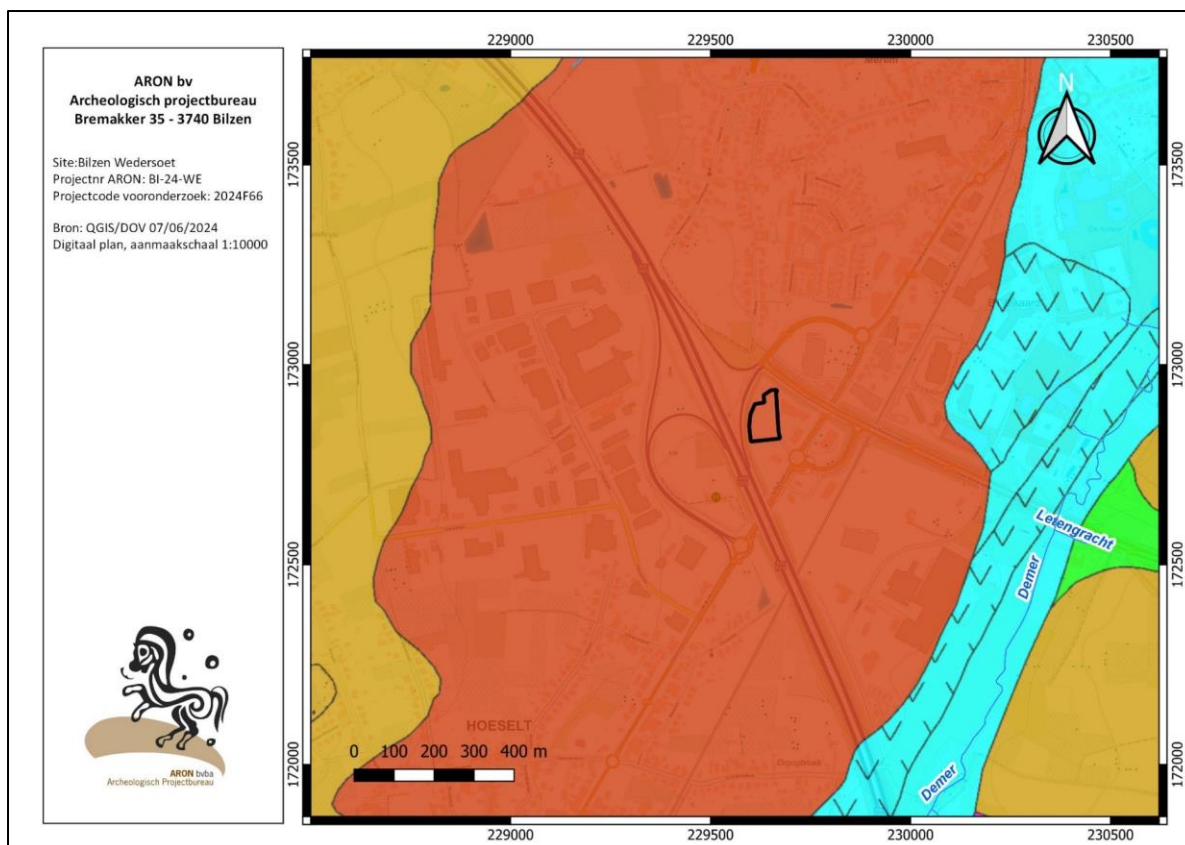
De quartairprofieltypekaart geeft aan dat ter hoogte van het onderzoeksterrein een dik pakket (4-10 m, Afb. 15, *donkerbruin*) leem voorkomt. Ca. 550 m ten oosten van het onderzoeksgebied, in de vallei van de Demer, komt alluvium voor (Afb. 15, *lichtblauw*). Dit is op sommige plaatsen bedekt met veen (Afb. 15, *lichtblauw met V*).

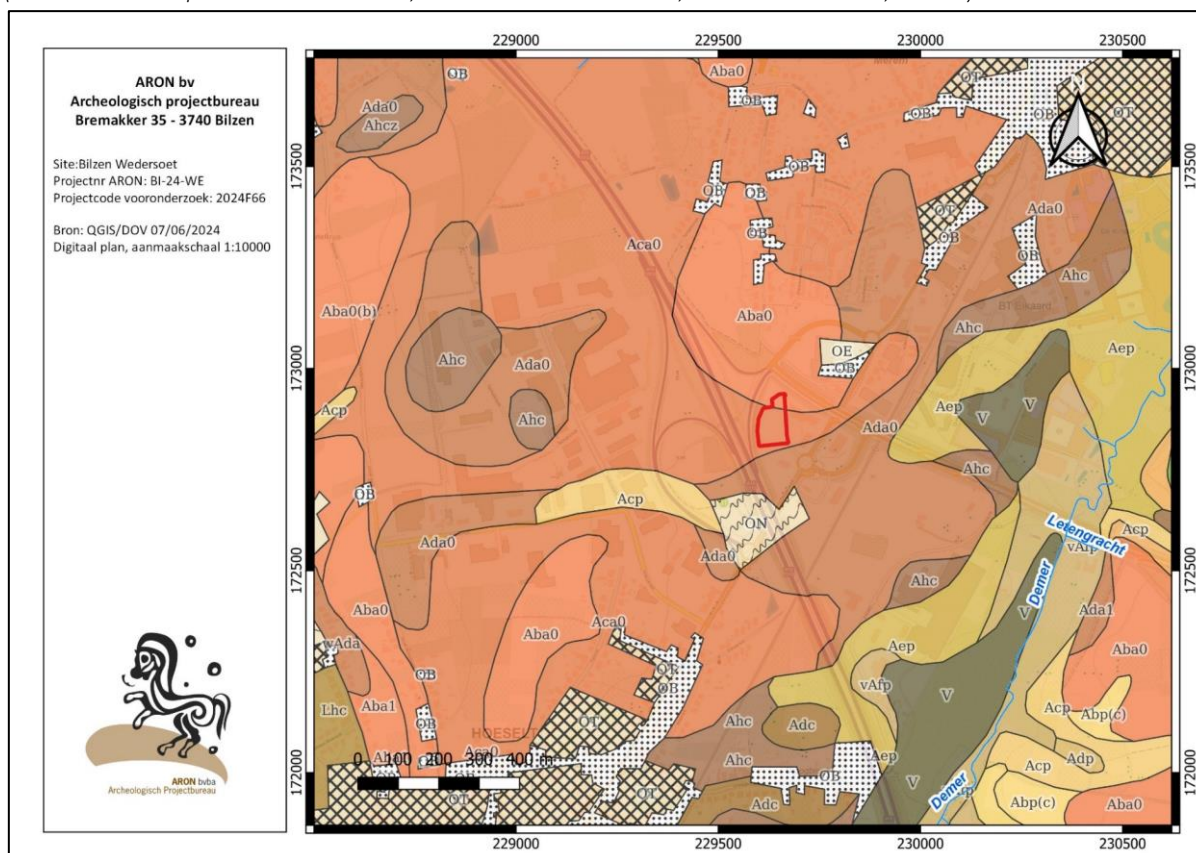
Afb. 14: Uittreksel tertiaire kaart en met afbakening van het onderzoeksgebied in het rood (paars: Formatie Sint Huibrechts-Hern; roze: Formatie van Borgloon; blauw: Formatie van Bilzen).

⁹ Verstraelen 2000, 4.

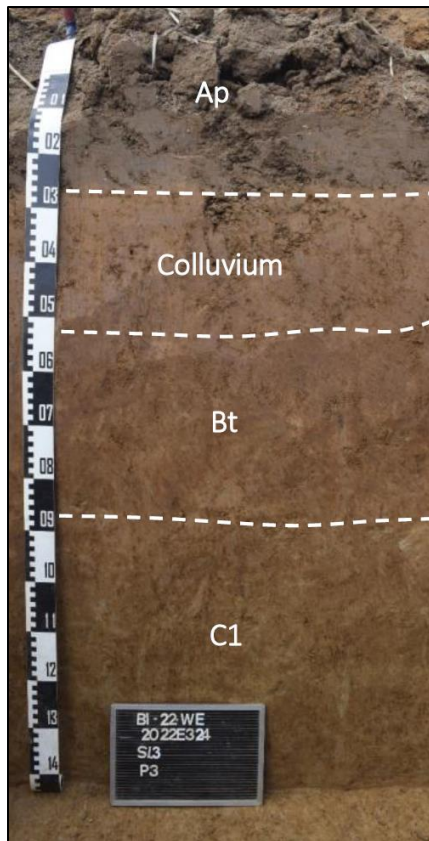
¹⁰ Goossens 2007, 4.

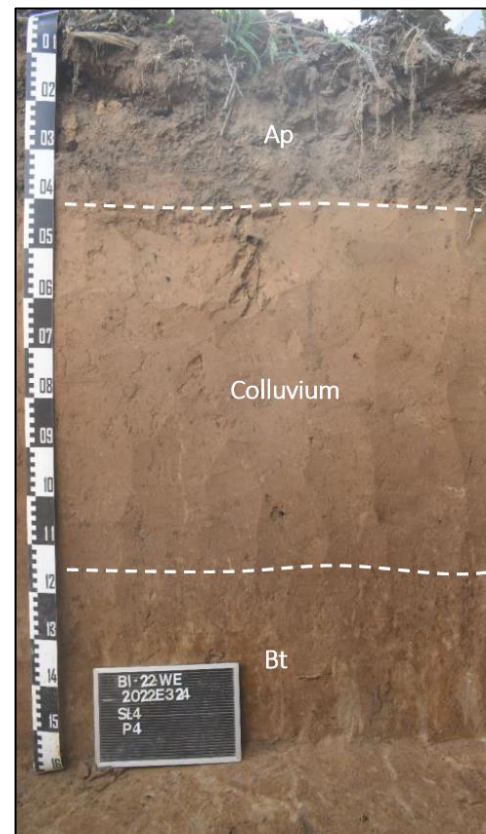
Afb. 15: Uittreksel Quartair profieltypekaart kaartblad 34: Tongeren met afbakening van het onderzoeksgebied in het zwart (donkerbruin: leempakket dikker dan 10 m; lichtbruin: leem 4-10 m dik; lichtblauw: Alluvium; V: veen).

Afb. 16: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in het rood (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be)

Afb. 17: Profiel 3 uit het proefsleuvenonderzoek in 2022.

Afb. 18: Profiel 4 uit het proefsleuvenonderzoek in 2022.

De bodemkaart (Afb. 16) geeft voor het onderzoeksgebied twee bodemtypes aan, namelijk droge leembodems met een textuur B-horizont (Aba0) in het noordelijke deel van het projectgebied en matig droge leembodems met een textuur B-horizont (Aca0) in het centrale en zuidelijke deel.

Het in 2022 uitgevoerde proefsleuvenonderzoek toonde de aanwezigheid de textuur B-horizont aan. Deze werd evenwel afgedekt door een pakket *colluvium* van 20 tot 75 cm dik. Het *colluvium* was het dikst in het zuidoosten (Afb. 18, P4, ca. 75 cm) van het onderzoeksgebied en het dunst centraal (Afb. 17, P3, ca. 25 cm). Daaronder bevond zich een bruinbeige textuur B-horizont, die 30 tot 40 cm dik was. Hieronder was de beige lemige moederbodem (C1-horizont) aanwezig, op een diepte van ca. 80 tot 130 cm -mv.

2.1.2 HISTORISCH KADER

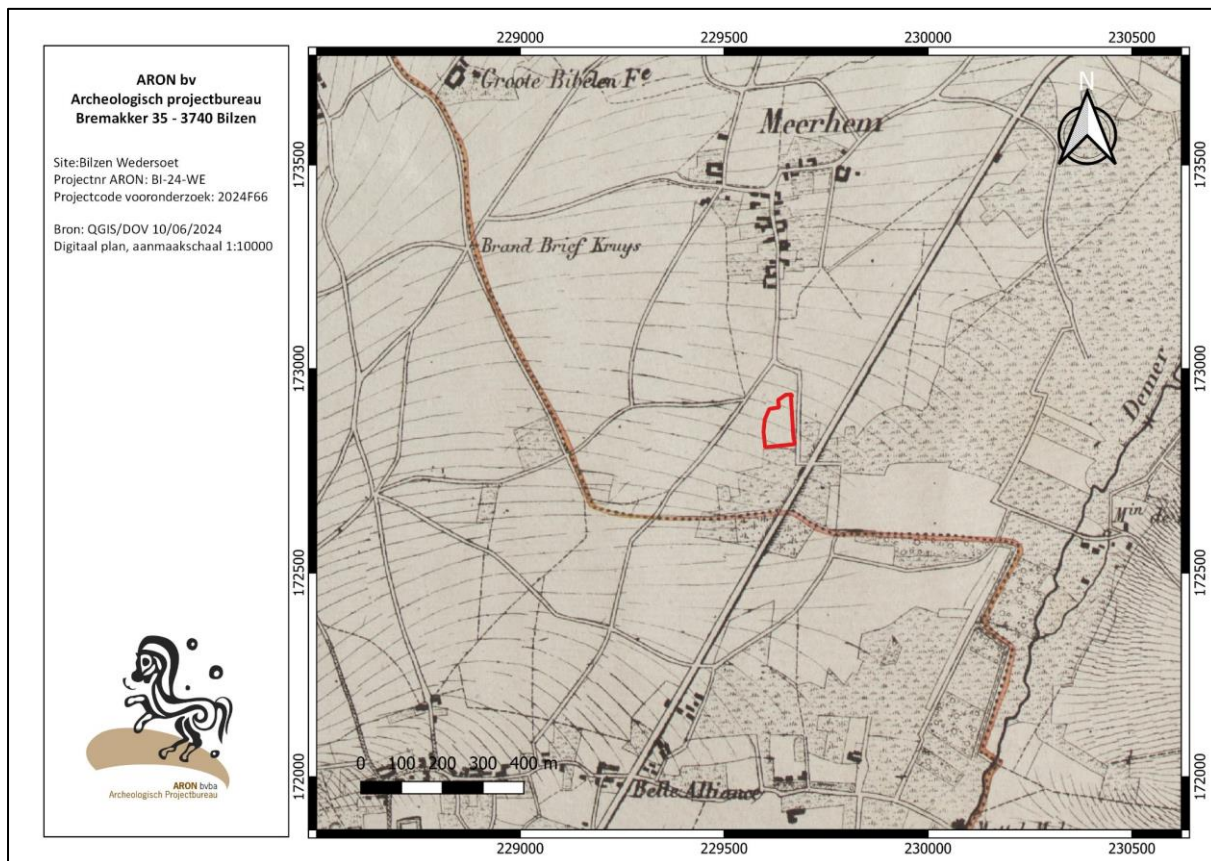
Historische kaarten tonen aan dat het onderzoeksgebied de voorbije eeuwen in gebruik was als akker.

Op de 18de-eeuwse kaarten (Afb. 19) situeert het onderzoeksgebied zich ten westen van een weg, die de gehuchten Merem en Leten met elkaar verbindt. De weg tussen Hoeselt en Merem bevindt zich op ca. 150 m van de westelijke grens van het onderzoeksgebied. Het terrein zelf wordt ingekleurd als akkerland en bevindt zich net ten noord(west)en van de drassige graslanden van de Demervallei.

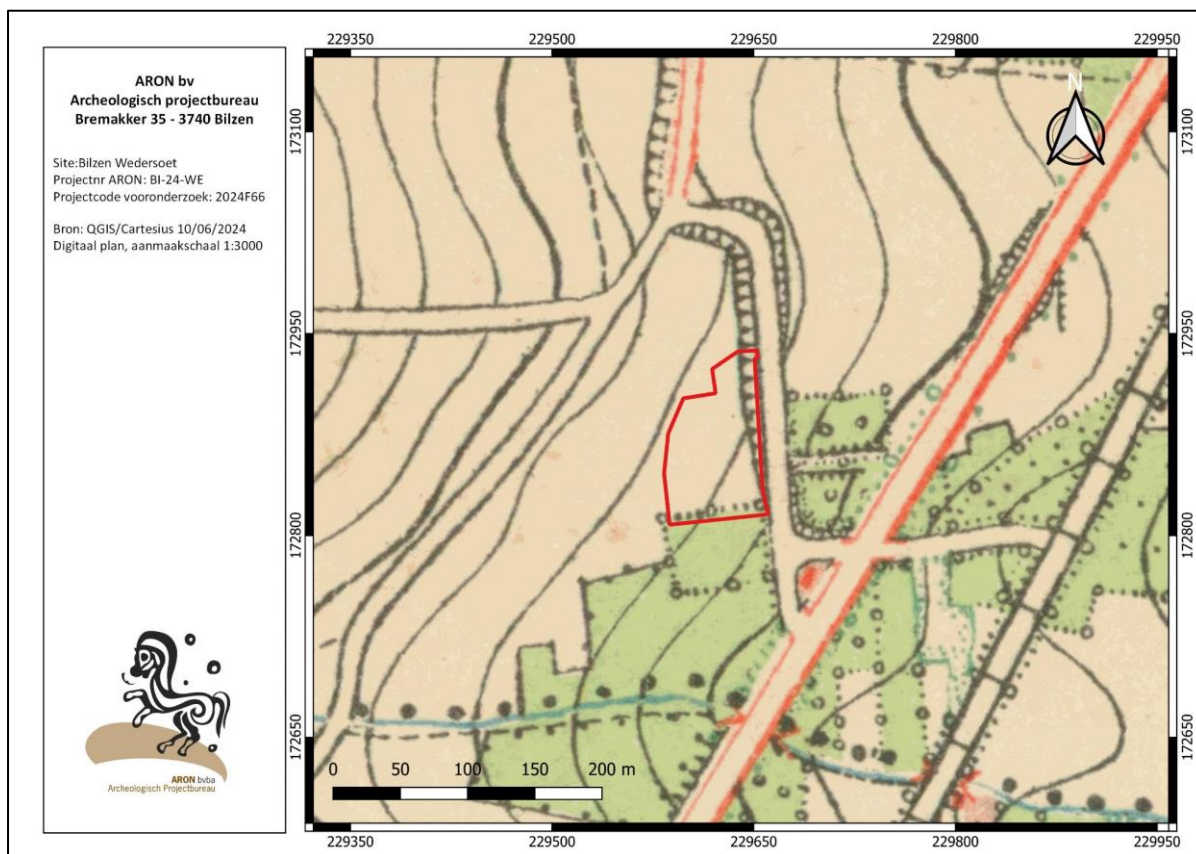
Hetzelfde is zichtbaar op 19de-eeuwse kaarten (Afb. 20). Wel tonen deze bronnen een eeuw later enkele veranderingen in de nabijheid van het onderzoeksgebied. Ca. 50 m ten zuidoosten van het onderzoeksgebied werd de steenweg tussen Bilzen en Tongeren aangelegd, waardoor de verbindingsweg tussen Merem en Leten onderbroken werd.

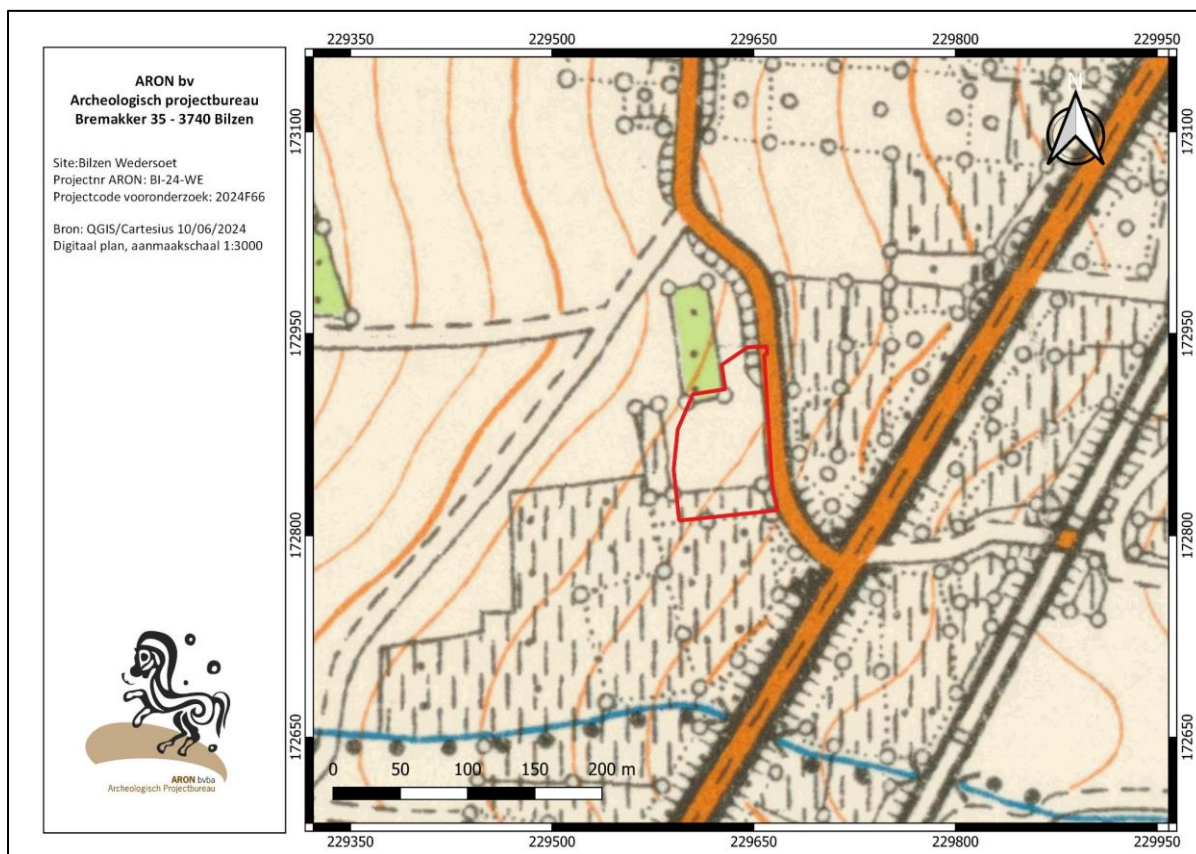
Afb. 19: Detail uit de Kabinetkaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld op initiatief van Graaf de Ferraris (1771-1778) met situering van het onderzoeksgebied (rood).

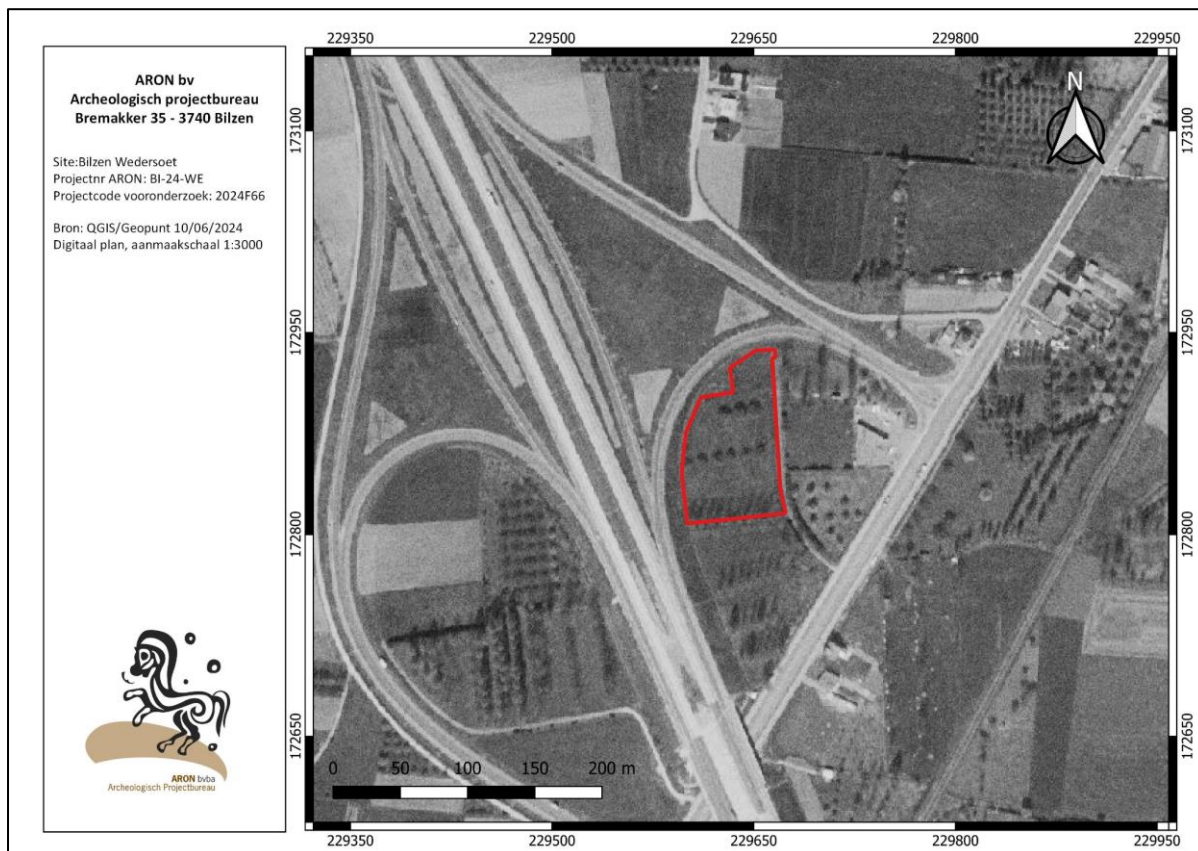
Afb. 20: Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

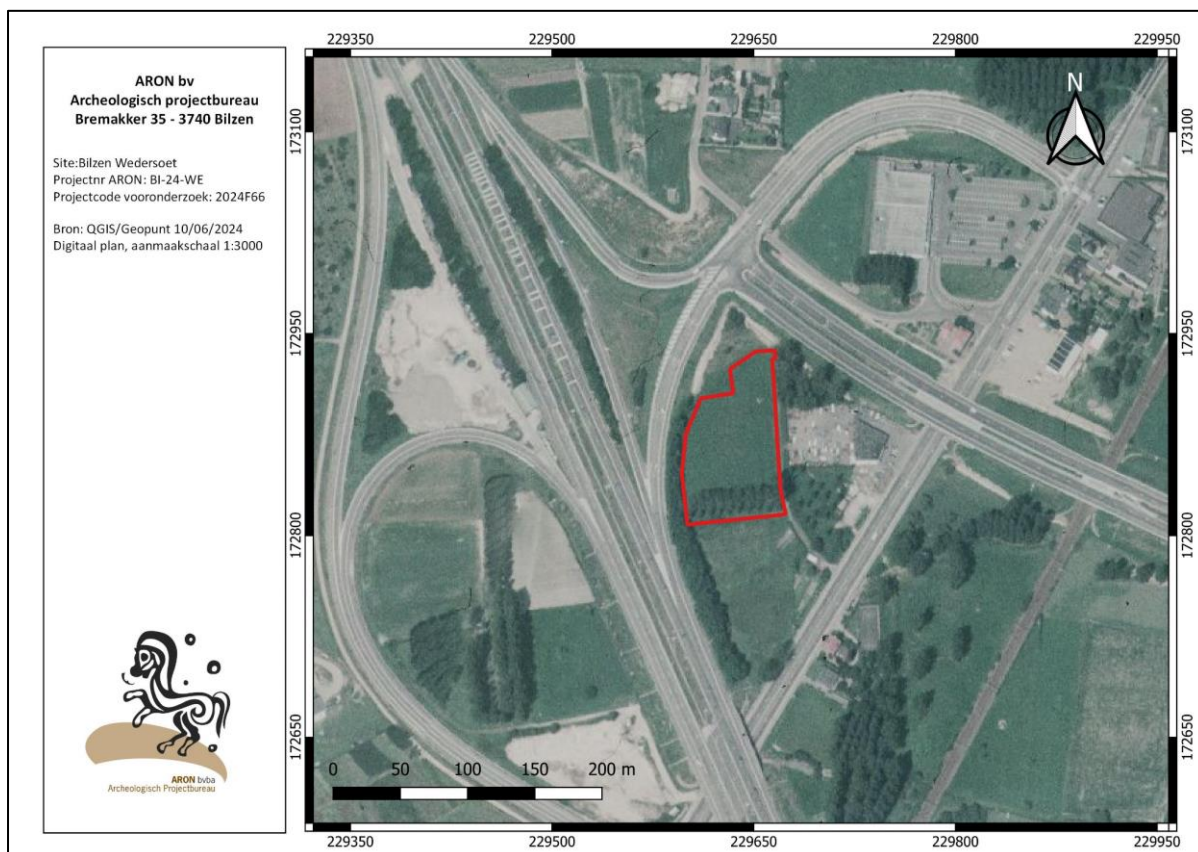
Afb. 21: Topografische kaart uit 1873 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

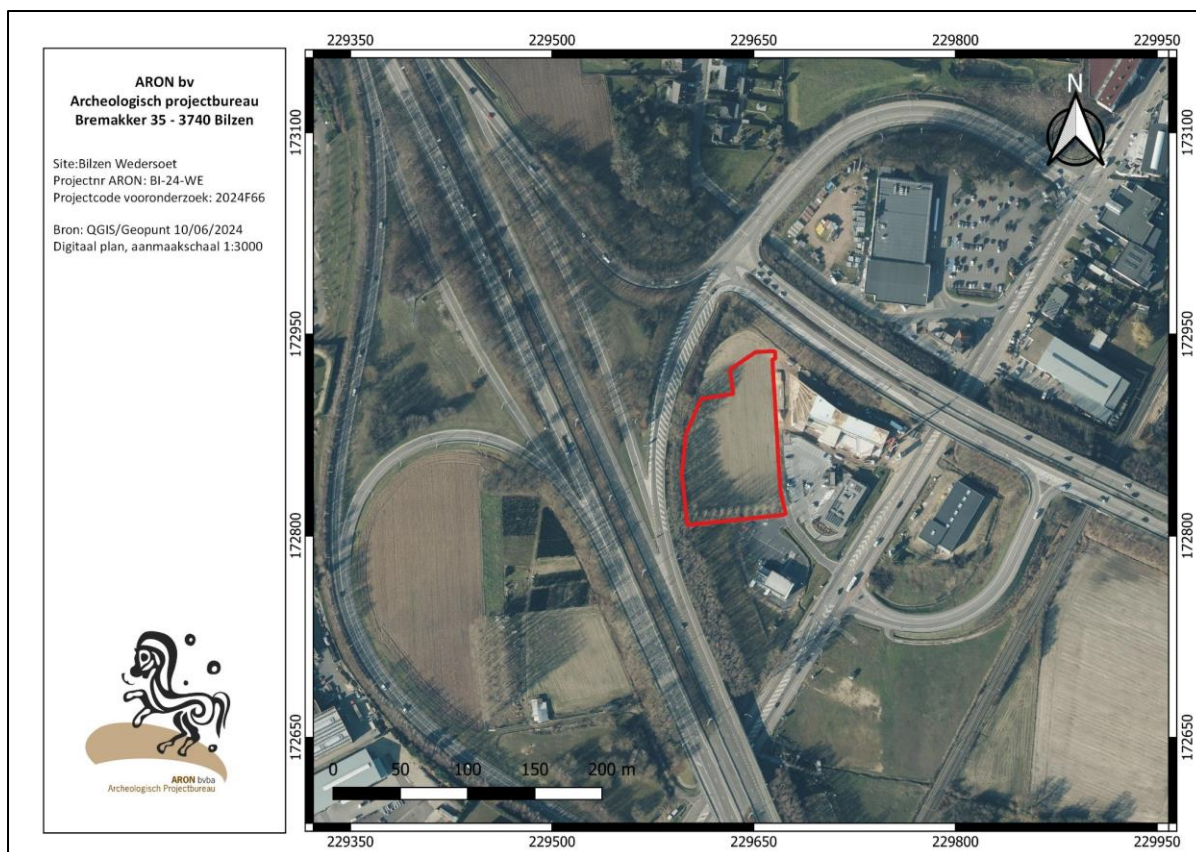
Afb. 22: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

Afb. 23: Orthofoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

Afb. 24: Orthofoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

Afb. 25: Orthofoto uit 2015 met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood).

De topografische kaarten van 1873 (Afb. 21), 1904 en 1939 (Afb. 22) tonen op ca. 150 m ten zuiden van het projectgebied een waterloop. Deze beek kwam tot stand als natuurlijke afwatering van de moerassige weilanden naar de Demer. Het grootste deel van het onderzoeksgebied blijft in gebruik als akkerland. De spoorlijn Hasselt-Luik is 200 m ten westen van het projectgebied zichtbaar. Langs de Wedersoet is er een talud zichtbaar.

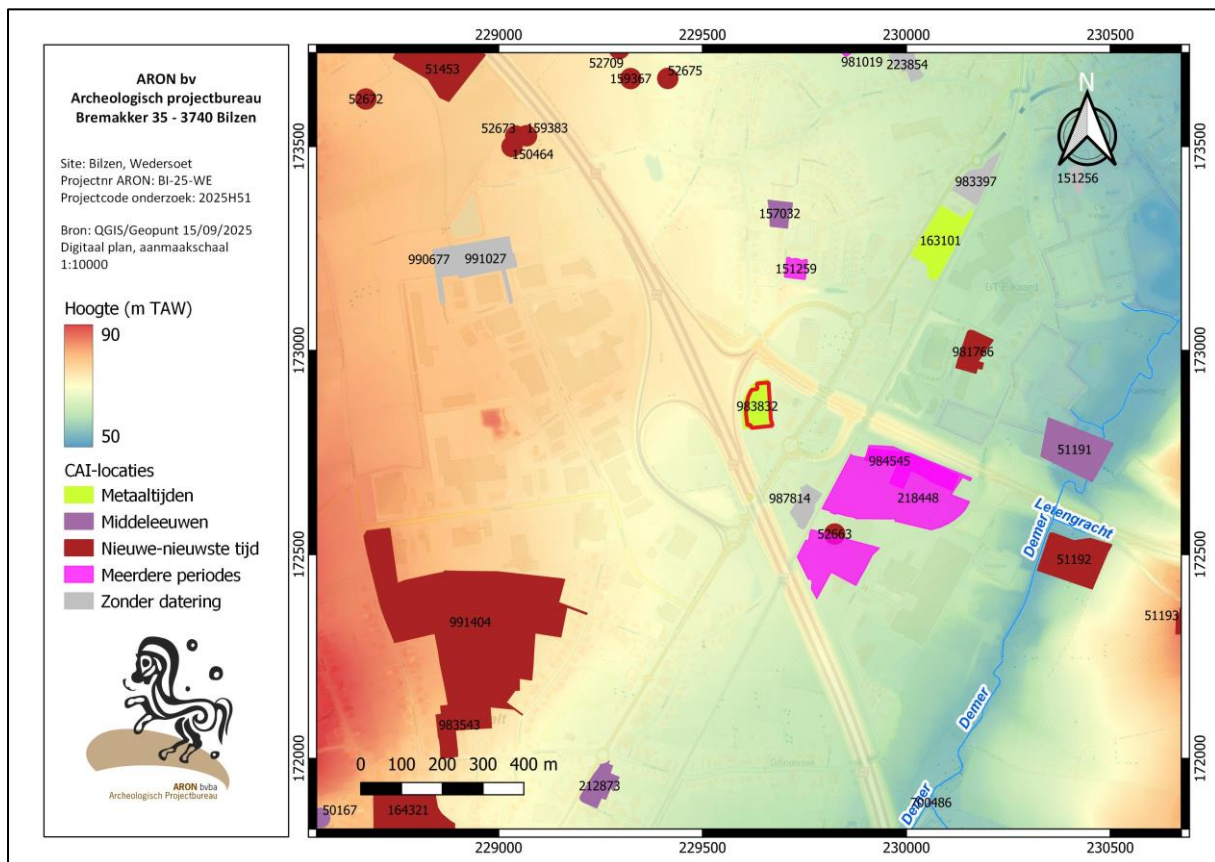
Dit komt overeen met de orthofoto genomen in 1971 (Afb. 23), waar de huidige E313 en Alden Biesensingel reeds zichtbaar zijn. Sinds de luchtfoto 1979-1990 (Afb. 24) zijn de bomen op het terrein gekapt en blijven enkel de bomen langs de zuidelijke zijde van het projectgebied. De Wedersoet – langs de oostelijke zijde van het terrein – werd in 2015 aangelegd (Afb. 25).

2.1.3 ARCHEOLOGISCH KADER

De resultaten van het eerder uitgevoerde proefsleuvenonderzoek binnen het onderzoeksgebied staan aangeduid als CAI 983832. Tijdens het onderzoek werden verspreid over het terrein vier (paal)kuilen en een greppel aangetroffen die zeer waarschijnlijk uit de metaaltijden dateren. Verder zijn er zowel in de directe als in de bredere omgeving van het onderzoeksgebied meerdere CAI-locaties bekend die wijzen op menselijke bewoning van het neolithicum tot aan de nieuwe en nieuwste tijd.

Zo leverde een opgraving op 500 m ten noordoosten van het projectgebied, langs de Tongersestraat (CAI 163101), een nederzetting op uit de (midden-)ijzertijd. Er konden twee structuren onderscheiden worden waarvan zowel de lange als de korte zijde zijn opgebouwd uit één rij staanders. Deze structuren werden geïnterpreteerd als bijgebouwen, hoewel een interpretatie als hoofdgebouw niet uitgesloten kon worden. Daarnaast leverde het terrein relatief veel kuilen op. De aanwezigheid van veel grote potten in deze kuilen wijst erop dat de kuilen als voorraadkuilen zijn gebruikt, waarbij aardewerk met inhoud in de kuilen werd geplaatst. Deze voorraadkuilen

zullen in de buurt van bewoning hebben gelegen. Een deel van de kuilen is (secundair) als afvalkuil gebruikt. Tenslotte werden op het terrein greppels aangetroffen die dateren uit de late middeleeuwen – nieuwe tijd.¹¹

Afb. 26: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van de omliggende vindplaatsen en het onderzoeksgebied (rood) op het DHM (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be)

300 m ten oosten van het onderzoeksgebied bracht een vooronderzoek dat in 2017 werd uitgevoerd twee sites aan het licht (CAI 218448). Het ging om een site uit de vroege ijzertijd en één uit de volle middeleeuwen. De ijzertijdsite bevatte sporen van silo's, kuilen en greppels en een mogelijk grafveld (op basis van de losse crematieresten die werden aangetroffen). Uit de volle middeleeuwen werd een gebouwplattegrond vastgesteld.¹² In augustus 2020 werd één van beide sites opgegraven door Terra Engineering & Consultancy. De opgraving (CAI 984545) leverde bodemsporen op uit de late IJzertijd/vroeg-Romeinse periode en uit de Volle/Late Middeleeuwen waardoor sprake is van een meerperiodensite.¹³

Ca. 280 m ten noordwesten werd bij een opgraving aan de Steenbeemdlaan een depressie vastgesteld (CAI 151259). Mogelijk gaat het om een opgevlude holle weg of een opgevlude poel. Verder werden er een greppel, een gracht, een paalkuil en een rechthoekige kuil aangetroffen. De datering is onbepaald. Wel werden hier vondsten gedaan uit de Romeinse tijd en de middeleeuwen.

Verder ten noorden van deze CAI wijst CAI 157032 op een greppel uit de late middeleeuwen of recenter.

¹¹ Mostert 2015.

¹² Driesen, Himpe & Augustin, 2017.

¹³ Doucet et al 2022.

Ca. 480 m ten oostnoordoosten werd het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Er kwam gedurende het onderzoek één archeologisch spoor aan het licht, nl. een greppel. Vermoedelijk gaat het hier om een drainagegreppel, die het natte terrein ontwaterde. Wel kan aan het spoor, op basis van zijn vulling, een recente oorsprong (nieuwste tijd) worden toegekend.

Ca 240 m ten zuidoosten van ons terrein werd in 2023 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (CAI 987814). Gedurende het onderzoek werden er geen archeologische sporen en vondsten aangetroffen. Het ontbreken van archeologische sporen zou te wijten kunnen zijn aan verstoringen van de bodem.

Ca. 600 m ten zuidwesten van het onderzoeksgebied bevindt zich CAI 991404, waar in 2024 een proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd. Hierbij werden in totaal 41 archeologische sporen geregistreerd, waarvan er vier recente verstoringen bleken te zijn en 22 natuurlijk. De overige 15 sporen konden in de postmiddeleeuwse periode gedateerd worden.

CAI 990677 en CAI 991027, ca. 700 m ten noordwesten van het onderzoeksgebied, verwijzen naar twee vooronderzoeken die binnen hetzelfde project uitgevoerd werden. Beide vooronderzoeken wezen op een verstoord terrein waar geen archeologische resten meer aanwezig waren.

2.2 BODEMOPBOUW

Tijdens de uitgevoerde opgraving werden drie bodemprofielen geregistreerd. De bodemopbouw kwam overeen met de resultaten van het proefsleuvenonderzoek: doorheen het volledige onderzoeksgebied werd een matig gaaf bewaarde bodem aangetroffen met een colluviumpakket van variabele dikte (*Afb. 27*).

De bovenlaag bestond overal uit een donkerbruine tot bruine bouwvoor van ca. 25 – 30 cm dik. Hieronder bevond zich een colluviumpakket dat het dikste was in het zuiden van het onderzoeksgebied en dunner werd naar het noorden toe: in PR1 in het zuidwesten van WP1 was deze laag ca. 75 cm dik, in PR2 in het oosten van WP1 ca. 60 cm dik en in PR3, het meest noordelijke profiel in WP2, nog slechts 20 cm dik. Het colluvium bestond uit bruine leem met enkele spikkels houtskool en baksteen. Er werden geen vondsten in aangetroffen die een datering konden opleveren.

Onder het colluvium bevond zich, op een diepte van ca. 50 – 115 cm onder het maaiveld, een Bt-horizont. Deze Bt-horizont bestond uit sterk gevlekte beige leem. De vlekken waren wit, lichtgrijs en donkerbruin van kleur. Ter hoogte van deze Bt-horizont, net onder het colluvium, werd telkens het vlak van de werkput aangelegd. De moederbodem onder deze Bt-horizont bestond uit beige leem.

Op de bodemkaart staat het onderzoeksgebied gekarteerd als een Aba0-bodem. Dit is een matig droge leembodem met textuur B-horizont en een A-horizont van meer dan 40 cm dik (fase ...0). Dit komt deels overeen met de aangetroffen bodem, waar inderdaad een Bt-horizont werd aangetroffen, maar waar de bouwvoor duidelijk dunner was dan 40 cm en deze Bt-horizont was begraven door een colluviumpakket. Overeenkomstig de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan de bodem hier eerder als een Abp(c)-bodem beschouwd worden.

Afb. 27: Profiel 2 in werkput 1.

2.3 DE SPOREN

In totaal werden bij de opgraving zes sporen geregistreerd (Afb. 28). Zoals ook geregistreerd tijdens het proefsleuvenonderzoek, bleek het gehele terrein bedekt met een colluviumpakket dat dunner werd naar het noorden toe. Dit zorgde ervoor dat het archeologische vlak, dat zich net onder dit colluviumpakket bevond, in het noorden van de opgraving tot ca. 80 cm hoger lag dan in het zuidelijke deel van de opgraving. De tijdens het vooronderzoek geregistreerde kuil S2 en greppel S3 zouden zich normaal binnen het nu opgegraven gebied moeten bevinden, respectievelijk in het uiterste oosten van WP1 en het midden van WP2, maar deze werden niet meer aangetroffen. Dit heeft te maken met de ondiepe bewaring van deze sporen (ca. 10 cm onder het vlak) en het feit dat het archeologisch vlak tijdens de opgraving lokaal mogelijk iets dieper werd aangelegd.

Van de zes aangetroffen sporen bleken bij het couperen twee sporen natuurlijk te zijn (sporen S2 en S3, afb. 37 en 38). Deze sporen werden dan ook niet verder onderzocht. De overige sporen waren twee greppels (S1 en S6) en twee kuilen (S4 en S5).

Afb. 28: Allesporenplan van de opgraving geprojecteerd op bestaande toestand.

Greppels

Greppel S1 was het meest prominente spoor (*Afb. 29 en 30*). Het gaat hier om een ca. 50 – 120 cm brede greppel die zich doorheen WP1 en WP2 uitstrekte in noordoost-zuidwestelijke richting. De vulling van deze greppel was lichtbeige tot lichtgrijs van kleur en bevatte een kleine hoeveelheid steentjes en bouwkeramische of verbrande leemspikkels. Greppel S1 werd op twee plaatsen gecoupeerd, in het midden nabij kuil S4 en aan het noordelijke uiteinde in PR3, waaruit bleek dat dit spoor maximaal 20 cm diep bewaard was gebleven. Er werden in greppel S1 enkele fragmenten handgevormd aardewerk en twee fragmenten metaalslak aangetroffen (V1).

Greppel S6 was een smallere greppel (max. ca. 50 cm breed) die zich in WP2 bevond ca. 1 – 4 m ten noordwesten van greppel S1 (*Afb. 31 en 32*). Deze greppel liep deels parallel met greppel S1 maar maakte aan de noordzijde een bocht naar het oosten. De vulling van greppel S6 was identiek aan greppel S1, maar dit spoor bevatte geen vondsten. In de coupe was het spoor slechts enkele centimeters diep bewaard gebleven.

Afb. 29: Overzichtsfoto van greppel S1 in WP1.

Afb. 30: Coupe op greppel S1 in WP1.

Afb. 31: Greppel S6 in WP2.

Afb. 32: Coupe op greppel S6 in WP2.

Kuilen

Kuil S4 was een ovale kuil van ca. 1,5 bij 1,0 m groot die zich westelijk van het midden van WP1 bevond, direct naast greppel S1 (Afb. 33 en 34). De vulling was identiek aan de greppels S1 en S6, en in de coupe was de kuil tot een diepte van ca. 12 cm bewaard. In dit spoor werden fragmenten van een amfoor aangetroffen (V3).

S5 was een kuil die zich in het noordoosten van WP2 bevond, ter hoogte van greppel S1 (Afb. 35 en 36). Deze kuil was onregelmatig van vorm en ca. 1 m in doorsnede, maar dit was door de zeer vage aflijning moeilijk te zien. De vulling was bruinbeige van kleur met lichtgrijze vlekken en bevatte enkele spikkels houtskool. In de coupe was het onderscheid tussen kuil S5 en greppel S1 moeilijk te zien, waardoor de onderlinge relatie van deze sporen niet duidelijk is. Beide sporen waren in deze coupe slechts 10 cm diep bewaard. Er werden in kuil S5 geen vondsten aangetroffen.

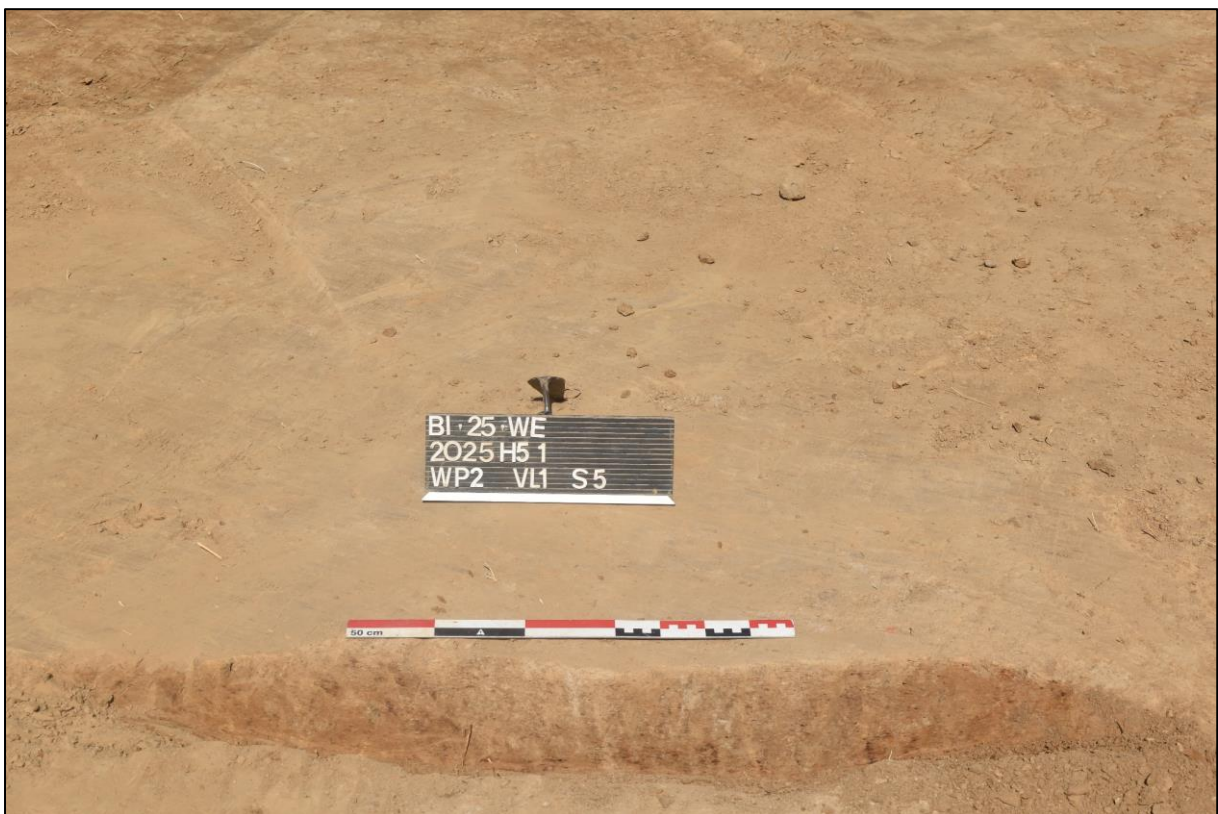
Afb. 33: Kuil S4 in WP1.

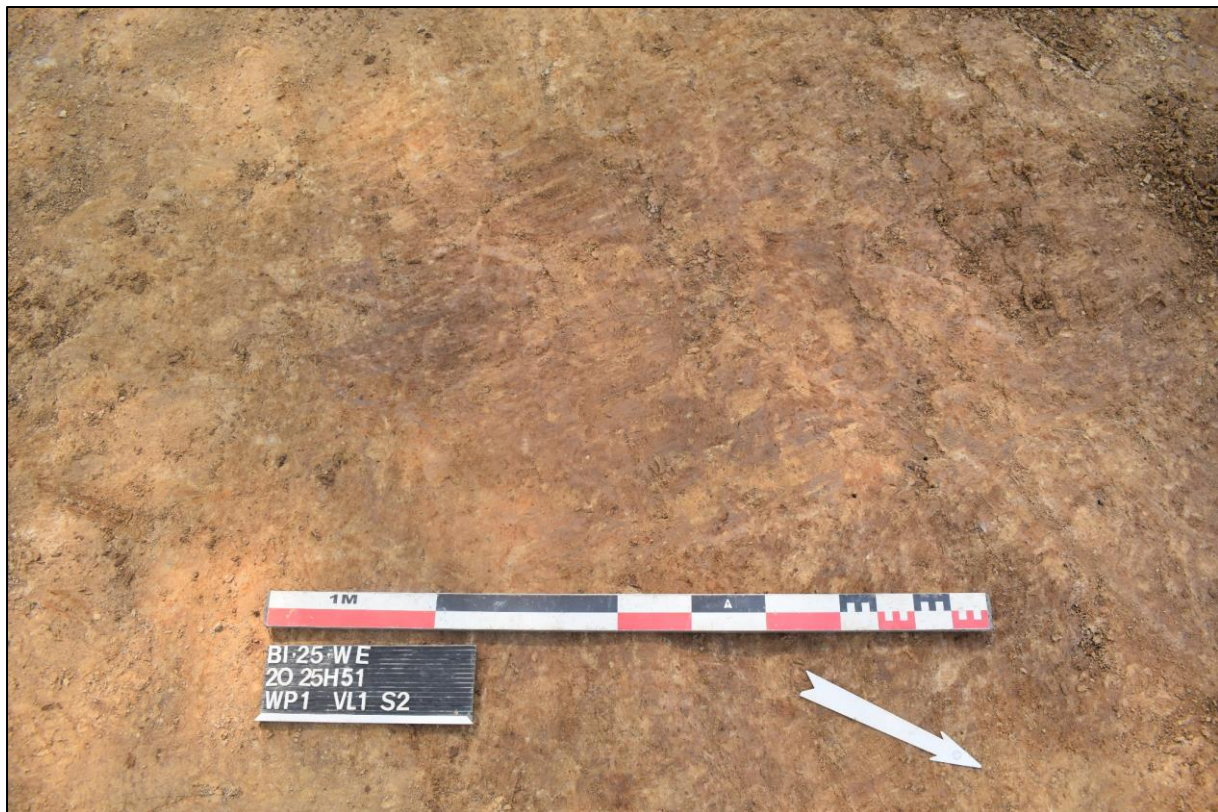
Afb. 34: Coupe op kuil S4 in WP1.

Afb. 35: Kuil S5 en greppel S1 in WP2.

Afb. 36: Coupe op kuil S5 en greppel S1 in WP2.

Afb. 37: Natuurlijk spoor S2 in WP1.

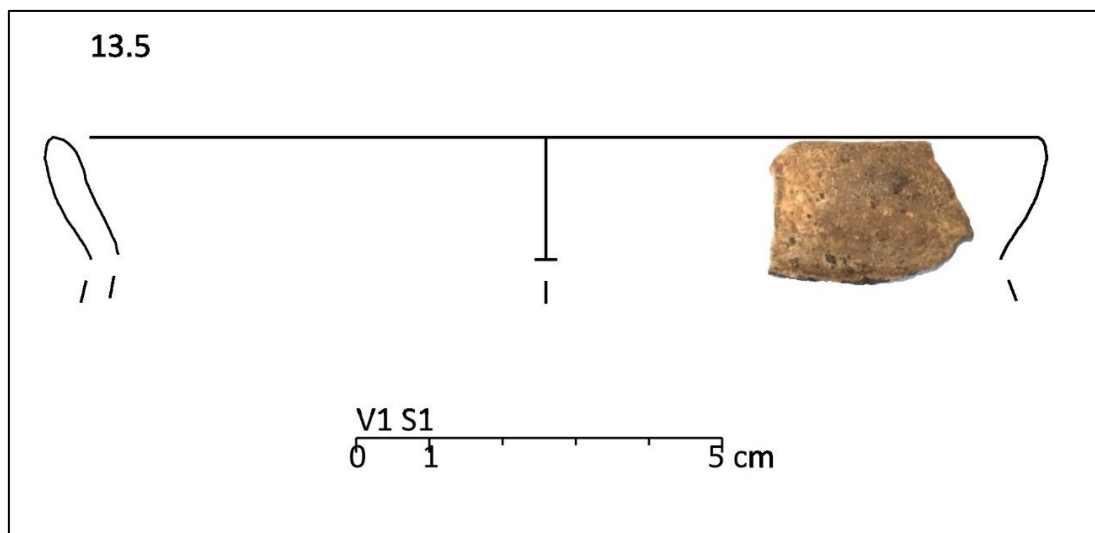
Afb. 38: Natuurlijk spoor S3 in WP1.

2.4 DE VONDSTEN

2.4.1. AARDEWERK

Handgevormd aardewerk

Het onderzoek leverde elf fragmenten handgevormd aardewerk op. Deze waren afkomstig uit de sporen S1 (V1) en uit het vlak nabij natuurlijk spoor S3 (V2). Het gaat om één randfragment en tien wandfragmenten die aan meerdere individuen kunnen worden toegeschreven. Deze zijn allen vervaardigd in een fijn, beigegekleurig baksel dat eerder spaarzaam gemagerd is met fijne partikels chamotte en dat in doorsnede donkergrijs tot zwart kleurt. De buitenwand van de fragmenten is voor zover zichtbaar – enkele fragmenten uit S1 zijn immers slechts zeer fragmentair bewaard – geglad. Het randfragment uit S1 is afkomstig van een drieledige kom van het type Van den Broeke 71 (Afb. 39). Het betreft een type kom die heel de ijzertijd gebruikt werd en zelfs tot in de Romeinse periode in gebruik bleef. Vooral in de vroege ijzertijd komt dit type veelvuldig voor.¹⁴ Het exemplaar uit Bilzen-Wedersoet kan dan ook met enige voorzichtigheid aan deze periode toegeschreven worden.

Afb. 39: Randfragment van een drieledige kom Van den Broeke type 71.

Amfoor

De grootste fragmenten aardewerk zijn afkomstig uit kuil S4 (V3). Het gaat hier om in totaal zeven wandfragmenten en mogelijk één bodemfragment van een amfoor, te dateren in de Romeinse periode (Afb. 40). Gezien de gelijkaardige kleur, dikte en baksel en het feit dat een deel van de wandfragmenten aan elkaar pasten gaat het waarschijnlijk om fragmenten van één recipiënt. Bij gebrek aan diagnostische scherven is een specifiekere datering niet mogelijk. Waarschijnlijk gaat het hier om een Zuid-Spaanse amfoor, maar het baksel lijkt af te wijken van type Dressel 20.

Middeleeuws aardewerk

In het vlak van WP2 werd één wandfragment Zuid-Limburgs aardewerk aangetroffen (V4). Dit fragment is te dateren tussen ca. 1050 en 1225. Het gaat om een losse vondst uit het vlak, die mogelijk eerder afkomstig is uit de bovenliggende colluviumlaag.

¹⁴ Van den Broeke 2012, 81-83.

Afb. 40: V3 uit S4 met rechtsboven het bodemfragment en centraal en links de wandscherven.

2.4.2 STEEN

In het vlak nabij kuil S3 werden drie fragmenten steen aangetroffen (V2), waarschijnlijk twee fragmenten kalksteen en één fragment zandsteen. Vanwege het gebrek aan bewerkingssporen werden deze stenen niet verder geanalyseerd.

2.4.3 METAAL

In greppel S1 werden twee fragmenten metaalslak aangetroffen (V1). Het gaat om een twee kleine, onregelmatige fragmenten van ca. 3,5 en 0,5 cm groot. De vondst van deze slakfragmenten toont aan dat er waarschijnlijk in de nabijheid van de site aan metaalbewerking werd gedaan, maar er werden geen verdere sporen van metaalbewerking aangetroffen bij deze opgraving.

2.5 DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE SITE

De vier aangetroffen sporen die niet natuurlijk bleken te zijn (S1, S4, S5 en S6) hadden alle vier een gelijkaardige vulling. Mogelijk kan dit erop wijzen dat deze sporen gelijktijdig zijn en dus tot dezelfde site behoren, maar hier zijn verder geen duidelijke aanwijzingen voor. Vanwege het gebrek aan goed dateerbare vondsten is een absolute datering echter moeilijk en is het ook niet mogelijk om te bepalen of het hier om één of meerdere occupatiefasen gaat. De amfoorfragmenten aangetroffen in kuil S4 wijzen op een datering in de Romeinse tijd, maar kunnen niet exacter gedateerd worden. Het aangetroffen handgevormd aardewerk komt vooral voor in de vroege ijzertijd,

maar kan in de gehele ijzertijd en zelfs de vroeg-Romeinse periode voorkomen. Indien de sporen allen van één site afkomstig zijn, is een datering in de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode daarom het waarschijnlijkste.

Er konden bij de aangetroffen sporen geen structuren, plattegronden of sporenclusters onderscheiden worden. Kuilen S1 en S6 en greppel S5 bevonden zich allemaal op of ten westen van greppel S1, wat erop wijst dat greppel S1 mogelijk de oostelijke grens van een erf vormde. Wel wijst de vondst van enkele fragmenten metaalslak in greppel S1 op metaalbewerkingsactiviteit die in de buurt heeft plaatsgevonden. Er werden binnen het onderzoeksgebied echter geen directe aanwijzingen voor metaalbewerking, zoals ovens of (afval)kuilen met metaalslakken en/of houtskool aangetroffen. De ondiepe bewaring van de sporen en het aanwezige colluviumpakket wijzen er echter op dat er binnen het onderzoeksgebied hellingerosie heeft plaatsgevonden, waardoor ondiepere sporen verdwenen kunnen zijn.

Waarschijnlijk kunnen deze sporen gezien worden als randfenomenen in de periferie van een groter erf en moet de eigenlijke bewoning eerder richting het westen of noordwesten van het onderzoeksgebied gezocht worden.

In de nabije omgeving zijn op verschillende locaties vindplaatsen uit de ijzertijd en/of de Romeinse tijd aangetroffen, zoals ca. 300 m ten oosten ter hoogte van de Eikaart (CAI 984545) en ca. 850 m ten noorden ter hoogte van het Bivelenhof (CAI 981019).¹⁵ Bij de opgraving aan de Eikaart werden vooral sporen uit de volle middeleeuwen aangetroffen, met enkele sporen uit de late ijzertijd/vroeg-Romeinse periode er tussendoor. Ook hier werden dus geen plattegronden of structuren uit de ijzertijd aangetroffen, enkel geïsoleerde sporen.

Bij de opgraving aan het Bivelenhof werden maar liefst elf erven aangetroffen, daterend uit de gehele ijzertijd. Vanwege het gebrek aan plattegronden en structuren bij de opgraving aan de Wedersoet, en de gebrekkige datering, is het echter moeilijk om deze opgraving te vergelijken met de erven die aan het Bivelenhof werden aangetroffen. Er werd bij de opgraving aan het Bivelenhof wel opgemerkt dat losse kuilen zich meestal buiten het erf zelf bevonden.¹⁶ Dit versterkt het idee dat bij de opgraving aan de Wedersoet de rand van een erf is aangetroffen, waarbij bijvoorbeeld kuil S4 zo'n kuil is die zich buiten het eigenlijke erf bevond.

3. BEHOUD IN SITU

Zoals hogerop beschreven omvat het huidige eindverslag enkel fase 1 (4581 m²) van het totale projectgebied (5574 m²). Uit de opgraving bleek dat het archeologisch vlak zich bevond op een diepte van 1,2 m onder maaiveld (ca. 65,0 m TAW) in het zuiden van WP1 tot 0,5 m onder maaiveld (ca. 66,0 m TAW) in het noorden van WP2 onder een colluviumpakket. De volledige oppervlakte van beide werkputten (1939 m²) werd volledig onderzocht en is bijgevolg archeologie-vrij.

Ter hoogte van de westelijke en noordelijke rand van het onderzoeksgebied, alwaar enkel bomen geplaatst zullen worden, werd geen opgraving uitgevoerd en blijft het archeologisch archief in situ bewaard. De dieptes van de lokale bodemingrepen zijn afhankelijk per boomsoort, maar gezien de dikte van het colluviumpakket kan aangenomen worden dat een groot deel van deze bodemingrepen in de colluviumlaag zullen plaatsvinden. Ook een strook ten zuiden en ten oosten van de opgravingsputten blijft in situ behouden. Ten zuiden zal een wadi uitgegraven worden tot ca. 50 cm onder het maaiveld (ca. 65,70 m TAW). Deze bodemingreep zal dus volledig binnen de colluviumlaag plaatsvinden en het archeologisch vlak (ca. 65,0 m TAW) derhalve niet raken. De strook ten oosten van de werkput blijft behouden als buffer ten opzichte van de bestaande weg. Langs de noord- en noordwestelijke zijde van werkput 2 werden eveneens enkele kleinere oppervlaktes niet opgegraven omdat hier

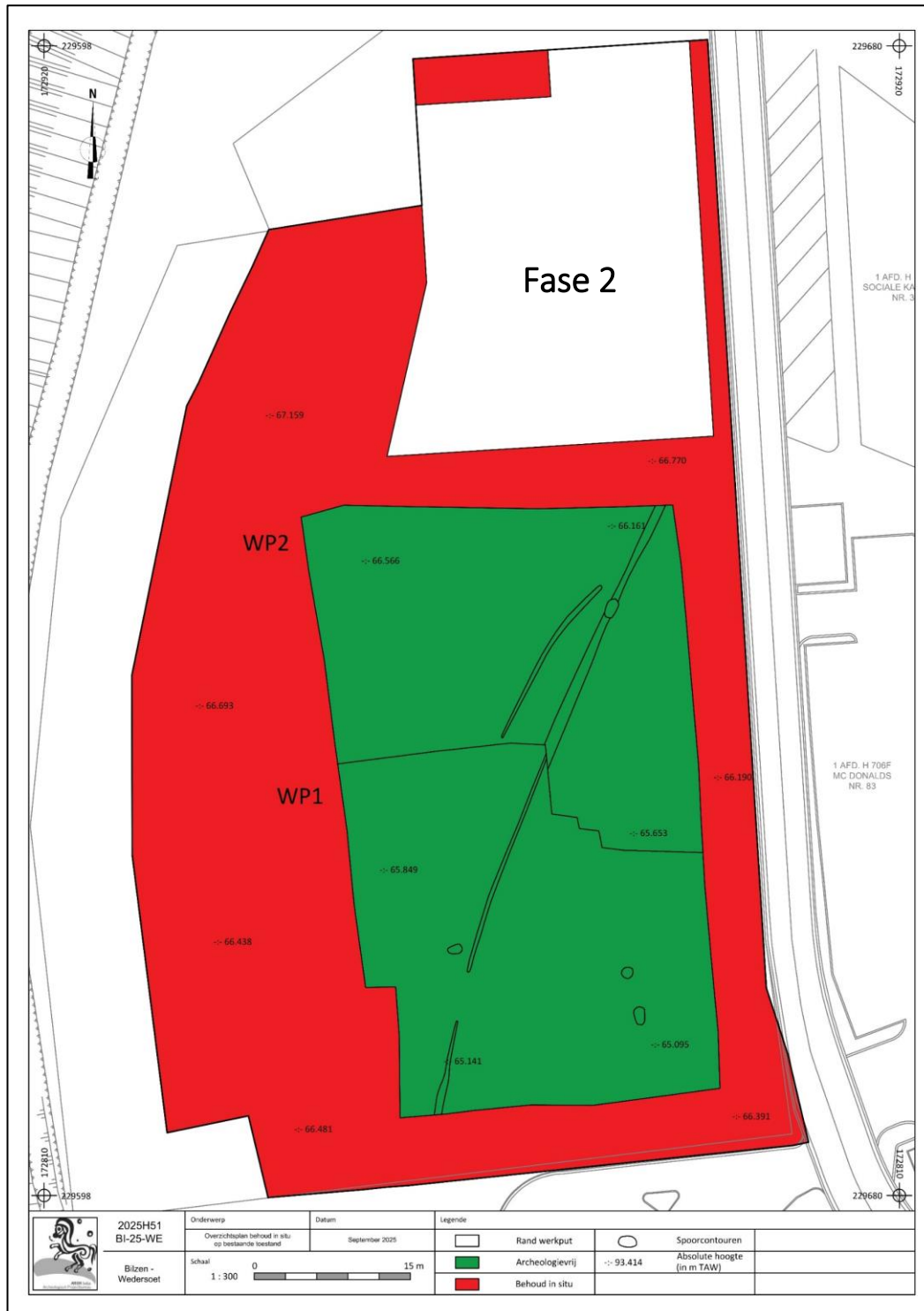
¹⁵ Doucet et al. 2022. Van Renswoude & Van Rebergen 2020.

¹⁶ Van Renswoude & Van Rebergen 2020, 164.

na veranderingen in bouwplannen (verkleining van de parkeerzone; zie ook H. 1.3.1) geen of minder diepe bodemingrepen zouden gaan plaatsvinden. Ook deze zone blijft in situ behouden.

In totaal wordt binnen fase 1 van het onderzoeksgebied een zone van 2642 m² aangeduid als *in situ* bewaring.

Onderstaand plan geeft een overzicht van de verschillende zones (Afb. 41).

Afb. 41: Plan met aanduiding van de opgegraven zone (groen), zone met behoud in situ (rood) en de zone op te graven in fase 2 (bovenaan, wit) geprojecteerd op bestaande toestand.

4. FASE 2: NOG ARCHEOLOGISCH TE ONDERZOEKEN

Zoals ook vermeld werd in *H. 1.4 Werkwijze en strategie*, wordt een deel van het noordelijke terreindeel apart ontwikkeld (Fase 2: 993 m²) en maakte dit geen deel uit van de huidige bouwaanvraag en het bijhorend archeologisch onderzoek. Dit deel zal dan ook nog in een latere fase onderzocht worden met een aparte opgraving en bijhorende rapportage volgens hetzelfde Programma van Maatregelen zoals omschreven in archeologienota ID 33095.

5. SAMENVATTING

In augustus 2025 werd door ARON bv een archeologische opgraving uitgevoerd langs de Wedersoet te Bilzen. De opdrachtgever plant binnen het onderzoeksgebied de aanleg van een nieuw kantoorgebouw met parking en bijhorende verhardingen, groenaanleg en rioleringen. Deze opgraving betrof enkel het zuidelijke en zuidoostelijke deel van het totale onderzoeksgebied (Fase 1: 4581 m²), waar een kantoorgebouw met bijhorende parking gebouwd zal worden. Het noordelijke deel (Fase 2: 993 m²) zal in een later stadium nog worden ontwikkeld en onderzocht, zoals ook beschreven in het programma van Maatregelen van archeologienota ID 33095.

Bij deze opgraving werden in totaal zes archeologische sporen aangetroffen. Twee van deze sporen bleken bij verder onderzoek van natuurlijke oorsprong te zijn. De overige vier sporen waren waarschijnlijk te dateren in de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode. Het ging hierbij om twee greppels en twee kuilen. Deze sporen waren echter slechts ondiep bewaard en bevatten weinig tot geen vondsten. Ook konden er geen plattegronden of structuren onderscheiden worden.

De vondsten bestonden voornamelijk uit aardewerk, meer specifiek enkele scherven handgevormd aardewerk uit de ijzertijd en enkele scherven van een Romeinse amfoor. Er werd één jongere scherf aangetroffen, een wandscherf van Zuid-Limburgs aardewerk uit de volle middeleeuwen, maar deze werd als losse vondst aangetroffen en was mogelijk afkomstig uit het bovenliggende colluviumpakket. Verder werden er enkele stenen en twee fragmenten metaalslak aangetroffen.

Vanwege het kleine aantal ondiep bewaarde sporen en het kleine aantal vondsten, die ook niet exact te dateren zijn, is het moeilijk om verdere uitspraken te doen over de aangetroffen site. Waarschijnlijk gaat het hier om randfenomenen aan de periferie van een erf uit de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode, waarbij de bewoning zelf eerder op een andere locatie, mogelijk richting het noordwesten, gezocht moet worden.

6. DEPONEREN VAN HET ENSEMBLE

Uit de Code van Goede Praktijk, 31.1:

“De overdracht van het archeologisch ensemble vindt plaats na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de rapportering (archeologienota, nota of eindverslag). Het archeologisch ensemble wordt overgedragen door de erkende archeoloog aan de eigenaar, het erkende onroerendergoeddepot of de door de eigenaar bepaalde andere bewaarplaats. Ook bij een definitieve bewaring van het archeologisch ensemble bij de erkende archeoloog zelf vindt een overdracht van tijdelijke opslag naar langdurige opslag plaats. “

“Het archeologisch ensemble bestaat uit het geheel van archeologische artefacten en onderzoeksdocumenten. Het bevat niet alleen de vondsten en de stalen, maar ook de rapportering, en alle aangemaakte en verzamelde onderzoeksdocumenten, zowel analoog als digitaal. Met betrekking tot de onderzoeksdocumenten gaat het om alle tijdens het volledige verloop van het onderzoek aangemaakte onderzoeksdocumenten, dus zowel ruwe data als verwerkte gegevens. Indien analoge documenten aangemaakt en later gedigitaliseerd werden, maken zowel de analoge documenten als de gedigitaliseerde versie daarvan deel uit van het archeologisch ensemble. Van foto's worden steeds zowel het onbewerkte originele digitale bestand als eventuele bewerkte versies opgenomen. Bij databanken gaat het niet om het datamodel van de databank, maar wel om de inhoudelijke gegevens uit de databank, die desgewenst in een ander formaat opgeslagen worden dan de oorspronkelijke databank, mits behoud van de functionaliteiten en relaties. De documentatie beperkt zich dan ook uitdrukkelijk niet tot de elementen die deel uitmaken van de rapportering en daarmee moeten ingediend worden.”

“Er wordt een inventaris opgemaakt van de overgedragen vondsten, stalen en onderzoeksdocumenten (zie 31.4 en 31.6). De inventarislijsten worden door de erkende archeoloog aan de bewaarder van het ensemble bezorgd bij de overdracht voor langdurige bewaring. De erkende archeoloog houdt een kopie van de digitale bestanden bij tot de overdracht van het archeologisch ensemble is afgerond.”

“Het ensemble wordt voor de overdracht op een dusdanige manier verpakt dat enerzijds de fysieke bewaring van alle elementen erin verzekerd wordt, en dat anderzijds het inhoudelijk verband tussen de verschillende elementen bewaard blijft. De vondsten en stalen worden correct verpakt conform de bepalingen uit hoofdstuk 30.2 “preventieve conservatie” en voldoen, in voorkomend geval, aan de aanvaardingscriteria van het erkende onroerendergoeddepot. De documentatie is opgebouwd conform de technische vereisten aan de onderzoeksdocumenten (zie hoofdstuk 6 en hoofdstuk 14).”

Het archeologisch ensemble werd tijdelijk bewaard bij *ARON bv* aan de Bremakker 35 te Bilzen tot aan de publicatie van het eindverslag. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van het eindverslag werd het in samenspraak met de initiatiefnemer definitief gedeponerd bij archeologisch depot van de IOED Oost-Haspengouw en Voeren.

We willen er op wijzen dat de eigenaar/zakelijkrechthouder het archeologisch ensemble na oplevering ervan conform afdeling 2. Verplichtingen zakelijkrechthouders en gebruikers archeologische artefacten en archeologische ensembles van het Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed, gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014, als een geheel dient te bewaren, in goede staat dient te behouden en voor wetenschappelijk onderzoek beschikbaar te houden (art. 5.2.1). De eigenaar/zakelijkrechthouder die het beheer van een archeologisch ensemble toevertrouwt aan een erkend onroerend erfgoeddepot, voldoet aan de hierboven vermelde verplichtingen.

Indien de bewaarplaats van de vondsten gewijzigd wordt binnen het Vlaamse Gewest, dient dit binnen 30 dagen aan het Agentschap Onroerend Erfgoed gemeld te worden (art. 5.2.2). Indien de vondsten buiten het Vlaamse Gewest gebracht worden, dient dit minstens 30 dagen voorafgaand hieraan aan het Agentschap gemeld worden (art. 5.2.3).

BIBLIOGRAFIE

CGP: Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

De Loof A. & Driesen P. 2021, *Archeologienota Bilzen, Wedersoet: Bouw van nieuwe kantoren*. ARON Rapport 1026, Tongeren.

De Loof A. & Driesen P. 2022, *Archeologienota Bilzen, Wedersoet: Bouw van nieuwe kantoren*. ARON Rapport 1157, Tongeren.

Driesen P., Vanaenrode W. & Van de Staey I. 2022, *Archeologienota Bilzen, Wedersoet: Nieuwbouw van handelsruimtes*. ARON Rapport 1179, Tongeren.

De Loof A. & Driesen P. 2024, *Archeologienota Bilzen Wedersoet: Aanleg van een laadpark incl. omgevingswerken*. ARON Rapport 1452, Bilzen.

Driesen P. & Gurny Y. 2024, *Archeologienota Bilzen, Wedersoet (lot 2): Nieuwbouw met parking incl. omgevingswerken*. ARON Rapport 1522, Bilzen.

De Loof A., Driesen P. & Gurny Y. 2025, *Archeologienota Bilzen, Wedersoet: Aanleg van een laadpark en nieuwbouw met parking incl. omgevingswerken*. ARON Rapport 1570, Bilzen.

Doucet A., Decramer W., Fenucci L. & Bigonzi V. 2022. *Eindverslag archeologisch onderzoek Bilzen – Eikaart*, Sint Truiden.

Driesen P., Himpe T. & Augustin S., 2017. *Archeologienota Bilzen, Eikaart. Realisatie van handelsruimten*. ARON Rapport 431, Tongeren.

Ervynck A., Debruyne S. & Ribbens R., 2015. *Assessment: handleiding voor een archeoloog*, Brussel.

Mostert M., 2015. *Bilzen, Tongersestraat. Opgraving*. BAAC-rapport A-13.0073, 's-Hertogenbosch.

Van den Broeke P.W., 2012. *Het Handgevormde aardewerk uit de IJzertijd en Romeinse tijd van Oss-Ussen*. Studies naar typochronologie, technologie en herkomst, Leiden.

Van Renswoude J. & Van Rebergen J. (eds.) 2020. *Een Romeinse weg en een nederzetting uit de IJzertijd. Archeologisch onderzoek in Bilzen, Bivelenhof*. Zuidnederlandse Archeologische Rapporten 888, Amsterdam.

Verstraelen A., 2000. *Kaartblad 34 Tongeren. Toelichting bij de Quartairgeologische kaart*, Brussel.

Websites:

cartoweb.be

dov.vlaanderen.be

klip.vlaanderen.be

<http://cai.onroerenderfgoed.be>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>

<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/thesaurus>

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

www.cartesius.be

www.geopunt.be

www.ngi.be

www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

BIJLAGEN

- Bijlage 1: Lijst van afkortingen
- Bijlage 2: Periodentabel
- Bijlage 3: Fotolijst
- Bijlage 4: Sporenlijst
- Bijlage 5: Vondsten- en stalenlijst
- Bijlage 6: Het assessmentrapport
- Bijlage 7: Overzichtsplan WP1 en 2
- Bijlage 8: Coupetekeningen en profielen

Kleur:

Blauw	BL
Bruin	BR
Donker (kleur)	DO
Geel	GE
Gevlekt	VL
Grijs	GR
Groen	GRO
Leemkleurig	LE
Licht (kleur)	LI
Oranje	OR
Paars	PA
Roest(kleurig)	ROE
Rood	RO
Wit	WI
Zwart	ZW

Samenstelling:

Baksteen	Ba
Dakpan	Dp
Fosfaat	Ff
Grind	Gr
Hout	Ho
Houtskool	Hk
Kalk	Ka
Kalksteen	Ks
Kei	Kei
Kiezel	Kz
Klei	Kl
Leem	Le
Leisteen	Lei
Mangaan	Mn
Mergel	Me
Moederbodem	Moe
Mortel	Mo
Silex	Si
Slak	Sl
Steenkool	Sk
Verbrand	Vb
Zand	Za
Zandsteen	Zs

Hoeveelheid:

Zeer weinig	zw
Weinig	w
Matig	m
Veel	v
Zeer veel	zv

Periodes:

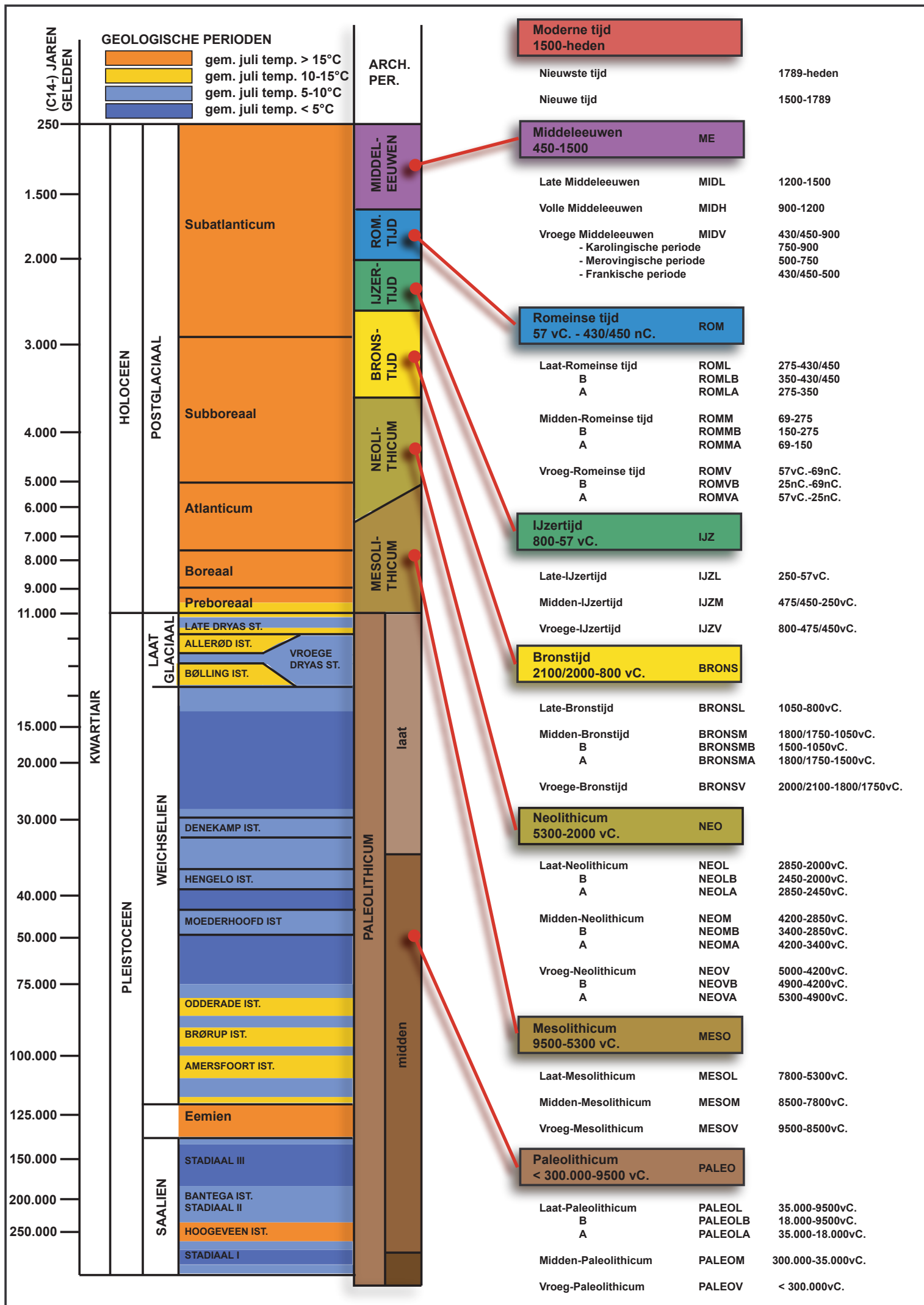
bronstijd	BRONS
- vroege bronstijd	BRONSV
- midden bronstijd	BRONSM
- late bronstijd	BRONSL
ijzertijd	IJZ
- vroege ijzertijd	IJZV
- midden ijzertijd	IJZM
- late ijzertijd	IJZL
Romeins	ROM
- vroeg-Romeins	ROMV
- midden-Romeins	ROMM
- laat-Romeins	ROML
middeleeuwen	MID
- vroege middeleeuwen	MIDV
- volle middeleeuwen	MIDVOL
- late middeleeuwen	MIDL
- postmiddeleeuws	MIDP

Materiaalcategorie:

Aardewerk	AW
Bouwkeramiek	BK
Glas	GL
Metaal	MET
Mortel	MO
Organisch	ORG
Pleisterwerk	PL
Steen	ST
Terracotta	TC

Aardewerk:

Amfoor (ROM)	AM
Bijnasteengoed (MID)	BSTG
Dolium (ROM)	DO
Dunwandig (ROM)	DW
Faïence (MIDP)	FAI
Gebronsd (ROM)	GB
Geverfd (ROM)	GV
Gladwandig (ROM en MIDV)	GW
Grijsbakkend (MID)	GRIJS
Handgevormd	HA
Kurkwaar (ROM)	KU
Lowlands (ROM)	LL
Maaslands (MID)	MAAS
Majolica (MIDP)	MAJ
Pompejaans rood (ROM)	PR
Porselein (MIDP)	POR
Protosteengoed (MID)	PSTG
Roodbakkend (MID)	ROOD
Roodbeschilderd (MID)	RBES
Ruwwandig (ROM en MIDV)	RW
Steengoed (MID)	STG
Terra nigra (ROM)	TN
Terra rubra (ROM)	TR
Terra sigillata (ROM)	TS
Witbakkend (MIDP)	WIT
Wrijfschaal (ROM)	MO

Fotolijst BI-25-WE / 2025H51

+---Drone

- | BI-25-WE Overzicht (1).JPG
- | BI-25-WE Overzicht (2).JPG
- | BI-25-WE Overzicht (3).JPG
- | BI-25-WE WP1 VL1 (1).JPG
- | BI-25-WE WP1 VL1 (2).JPG
- | BI-25-WE WP1 VL1 (3).JPG
- | BI-25-WE WP1 VL1 (4).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (1).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (2).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (3).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (4).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (5).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (6).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (7).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (8).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (9).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (10).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (11).JPG
- | BI-25-WE WP1+2 (12).JPG
- |

+---Vondsten

- | Bilzen Wedersoet V1 S1 HA
- | BI-25-WE V3 S4 (1)
- | BI-25-WE V3 S4 (2)
- | BI-25-WE V3 S4 (3)
- | BI-25-WE V3 S4 (4)
- | BI-25-WE V3 S4 (5)
- | BI-25-WE V3 S4 (6)
- | BI-25-WE V3 S4 (7)
- | BI-25-WE V3 S4 (8)
- | BI-25-WE V3 S4 (9)
- | BI-25-WE V3 S4 (10)
- | BI-25-WE V3 S4 (11)
- |

+---WP1

| +---Coupes

- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS1 (1).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS1 (2).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS2 (1).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS2 (2).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS2 (3).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS3 (1).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS3 (2).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS3 (3).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS4 (1).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS4 (2).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 CS4 (3).JPG
- | |

| +---Profielen

- | | BI-25-WE WP1 VL1 PR1 (1).JPG
- | | BI-25-WE WP1 VL1 PR1 (2).JPG

```

| | BI-25-WE WP1 VL1 PR2 (1).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 PR2 (2).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 PR3 (1).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 PR3 (2).JPG
| |
| +---Sporen
| | BI-25-WE WP1 VL1 S1 (1).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S1 (2).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S1 (3).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S1 (4).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S1 (5).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S1 (6).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S1 (7).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S2 (1).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S2 (2).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S3 (1).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S3 (2).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S4 (1).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S4 (2).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S4 (3).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 S4 (4).JPG
| |
| \---Vlak
| | BI-25-WE WP1 VL1 (1).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (2).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (3).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (4).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (5).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (6).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (7).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (8).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (9).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (10).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (11).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (12).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (13).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (14).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (15).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (16).JPG
| | BI-25-WE WP1 VL1 (17).JPG
| |
| \---WP2
| +---Coupes
| | BI-25-WE WP2 VL1 CS5 (1).JPG
| | BI-25-WE WP2 VL1 CS5 (2).JPG
| | BI-25-WE WP2 VL1 CS5 (3).JPG
| | BI-25-WE WP2 VL1 CS5 (4).JPG
| | BI-25-WE WP2 VL1 CS5 (5).JPG
| | BI-25-WE WP2 VL1 CS6 (1).JPG
| | BI-25-WE WP2 VL1 CS6 (2).JPG
| |
| +---Sporen
| | BI-25-WE WP2 VL2 S5 (1).JPG
| | BI-25-WE WP2 VL2 S5 (2).JPG

```

- | BI-25-WE WP2 VL2 S6 (1).JPG
- | BI-25-WE WP2 VL2 S6 (2).JPG
- | BI-25-WE WP2 VL2 S6 (3).JPG
- | BI-25-WE WP2 VL2 S6 (4).JPG

- | \---Vlak

- BI-25-WE WP2 VL1 (1).JPG
- BI-25-WE WP2 VL1 (2).JPG
- BI-25-WE WP2 VL1 (3).JPG
- BI-25-WE WP2 VL1 (4).JPG
- BI-25-WE WP2 VL1 (5).JPG
- BI-25-WE WP2 VL1 (6).JPG

Bijlage 3: Fotolijst BI-25-WE / 2025H51

Spoornr	Laag	Werkput	Sector	Vak	Vlak	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Aard	Bioturbatie	Oriëntatie	Aflijning	Begin	Einde	Associaties	Relaties	Registratie datum	Fotonummer	Plannummer	Opmerking
1	1	1+2	/	/	1	Ja	Greppel	Strekte zich NO-ZW uit doorheen de gehele werkput.	Langwerpig	Maximale breedte 0,6 m	LIBEIGR	Le + Bk (zw) + St (zw)	homogeen	zw	NO-ZW	Vaag	IJZL	ROMV	/	S5	14/8/2025	BI-25-WE WP1 VL1 S1.jpg	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200.pdf	/
2	1	1	/	/	1	Ja	Kuil	Bleek bij het couperen natuurlijk te zijn.	Ovaal	1,15 x 0,85	BR	Le + Mn (w)	homogeen	zw	N-Z	Duidelijk	/	/	/	/	14/8/2025	BI-25-WE WP1 VL1 S2.jpg	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200.pdf	/
3	1	1	/	/	1	Ja	Kuil	Bleek bij het couperen natuurlijk te zijn.	Onregelmatig	0,8 x 0,7	LIGR + LIBEI	Le + Mn (zw)	homogeen	zw	/	Vaag	/	/	/	/	14/8/2025	BI-25-WE WP1 VL1 S3.jpg	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200.pdf	/
4	1	1	/	/	1	Ja	Kuil	/	Ovaal	1,5 x 1,0	LIBEIGR	Le + Bk (zw) + St (zw)	homogeen	zw	O-W	Vaag	IJZL	ROMV	/	/	14/8/2025	BI-25-WE WP1 VL1 S4.jpg	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200.pdf	/
5	1	2	/	/	1	Ja	Kuil	Kuil direct naast S1, onderscheid was niet te zien in coupe dus oversnijding is onduidelijk.	Onregelmatig	Ca. 1 m doorsnede ?	BRBEI + VL LIGR	Le + Sp Hk (zw)	homogeen	zw	/	Vaag	IJZL	ROMV	/	S1	18/8/2025	BI-25-WE WP2 VL1 S5.jpg	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200.pdf	/
6	1	1+2	/	/	1	Ja	Greppel	Vage smalle greppel, in vlak niet overal zichtbaar	Langwerpig	Maximale breedte 0,2 m	LIBEIGR	Le + Bk (zw) + St (zw)	homogeen	zw	NO-ZW	Vaag	IJZL	ROMV	/	/	18/8/2025	B-25-WE WP2 VL1 S6.jpg	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200.pdf	/

Projectcode OE / Code uitvoerder	Inventaris- nummer	Zone / Werkput	Vlak / Grondplan	Spoor	Laag	Vondst / Staal	Periode	Materiaal	Soort	Vorm	Type	Datum begin	Datum eind	R	W	B	O	MAI	Hoort bij vondst	Dikte mm	Diameter mm	Gewicht gr	Afwerking	Versiering	Plaats versiering	Stempel	Baksel	Foto	Foto nr	Opmerkingen	Plan nr	Datum inzameling	Wijze inzameling	Invoer door	Datum invoer
2025H51	1	1	1	1	1	vondst	IJZER	aardewerk	HA	/	/	BRONSL	IJZ	0	7	0	0	2	/	0	0	0	Geglad	./	/	Nee	POTGR	Nee	/	Fragmentair; gemagerd met fijne chamotte	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200	14/08/2025	Handverzameld	Driesen, P.	15/09/2025 9:17:01
2025H51	1	1	1	1	1	vondst	/	slak	Metaalslak	/	/	/	/	0	0	0	2	2	/	0	0	0	/	/	/	Nee	/	Nee	/	/	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200	14/08/2025	Handverzameld	Skrabanja, S.	15/09/2025 9:17:01
2025H51	1	1	1	1	1	vondst	IJZER	aardewerk	HA	Kom	VDB 71	IJZV	IJZV	1	0	0	0	1	/	6	14	0	Geglad	/	/	Nee	POTGR	Nee	Bilzen Wedersoet V1 S1 HA	Gemagerd met een weinig fijne chamotte; fijn baksel.	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200	14/08/2025	Handverzameld	Driesen, P.	15/09/2025 9:17:01
2025H51	2	1	1	/	1	vondst	/	steen en mineralen	Zandsteen	/	/	/	/	0	0	0	1	1	/	0	0	0	/	/	/	Nee	/	Nee	/	Nabij S3	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200	14/08/2025	Handverzameld	Skrabanja, S.	15/09/2025 13:07:52
2025H51	2	1	1	/	1	vondst	/	steen en mineralen	Kalksteen	/	/	/	/	0	0	0	2	2	/	0	0	0	/	/	/	Nee	/	Nee	/	Nabij S3	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200	14/08/2025	Handverzameld	Skrabanja, S.	15/09/2025 9:17:01
2025H51	2	1	1	/	1	vondst	IJZER	aardewerk	HA	/	/	BRONSL	IJZ	0	2	0	0	1	/	8	0	0	Geglad	/	/	Nee	POTGR	Nee	/	Weinig gemagerd met fijne chamotte. Nabij S3	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200	14/08/2025	Handverzameld	Driesen, P.	15/09/2025 9:17:01
2025H51	3	1	1	4	1	vondst	ROM	aardewerk	AM	Amfoor	/	ROM	ROM	0	8	0	0	1	/	0	0	0	/	/	/	Nee	/	Nee	/	Vermoedelijk uit Zuid-Spanje, maar baksel lijkt af te wijken van dat van DR. 20	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200	18/08/2025	Handverzameld	De Winter, N.	15/09/2025 9:17:01
2025H51	4	2	1	LV	1	vondst	MID	aardewerk	ZLIM	/	/	1050	1225	0	1	0	0	1	/	0	0	0	/	/	/	Nee	ZL-T.G.26	Nee	/	/	BI-25-WE AO WP1 BT A3 200	18/08/2025	Handverzameld	De Winter, N.	15/09/2025 9:17:01

Bijlage 6: het assessmentrapport

INLEIDING: WAT IS EEN ASSESSMENT?

Een assessment is een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van een terrein en de aanwezige archeologische site, én van de vondsten, stalen, sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren die deel uitmaken van die archeologische site. De inschatting van het potentieel is daarbij zowel gebaseerd op wetenschappelijke waarnemingen als op interpretatie.

Door deze inschatting is het assessment tegelijk ook een motivering voor de selectie van onderzoek: het bepaalt welk onderzoek zinvol is als exploitatie van het aanwezige potentieel, en tegelijk de kaders waarbinnen dit onderzoek moet plaatsvinden. Een assessment beoogt dus niet het uitkiezen van archeologische sites of delen van een archeologisch ensemble op zich, maar wel het selecteren van onderzoek dat daarop moet of kan gebeuren.

Het doel van het assessment is te onderbouwen wat er verder qua onderzoek moet gebeuren op het ingezamelde archeologisch ensemble. Dat kan niets zijn, of een gedeeltelijke of volledige verwerking met het oog op het beantwoorden van de vraagstellingen. Het kan ook neerkomen op het aanduiden van onderzoekspotentieel dat niet past binnen het kader van het project maar eventueel wel in een ander, toekomstig kader. Op basis van deze onderbouwing wordt de uiteindelijke onderzoeksaanpak binnen het archeologisch project bepaald.

Het assessment gebeurt op drie niveaus: dat van de vondsten en stalen, in relatie met de sporen, dat van de archeologische structuren, en dat van de archeologische site als geheel.

Het assessment van de vondsten en de stalen gebeurt in continue wisselwerking met het assessment van de sporen. De vondsten bepalen bv. voor een deel of het spoor dateerbaar is (*terminus post quem*). Ook is de kwaliteit van de vondsten (voldoende aantal, tafonomische duiding, onderlinge samenhang, ...) bepalend voor de mogelijkheid tot interpretatie van het spoor. De harmonie of dissonantie van de verschillende materiaalcategorieën bepaalt voor een groot deel het potentieel van elk individueel spoor. Omgekeerd bepalen de kwaliteiten van het spoor (goede aflijning, afwezigheid van verstoring, mogelijkheid tot functionele interpretatie, ...) het wetenschappelijk potentieel van de vondsten die erin vervat zitten.

Eenmaal die stap is gezet, gaat het assessment naar het niveau van de structuren waarbij opnieuw sporen met veel potentieel ervoor zullen zorgen dat bepaalde structuren hoog worden ingeschat (of net andersom). Ook hier is het echter mogelijk dat interessante structuren sporen met weinig potentieel bevatten, en omgekeerd. Dezelfde redeneringen gelden op het niveau van het geïntegreerde assessment van de structuren en de archeologische site op zich.

Uit deze drie niveaus van assessment ontstaat een overzicht van het kennispotentieel van het archeologisch ensemble. Dan kan worden beslist binnen welk kader dit potentieel moet geëxploiteerd worden. Vervolgens wordt in functie van vraagstellingen een onderzoeksstrategie opgesteld die wordt uitgevoerd via een selectieve analyse van de structuren, de sporen en de vondsten, en uiteindelijk leidt tot een antwoord op de gestelde vragen.

Onderstaande tekst is een geschreven weerslag van het assessment dat na de opgraving werd uitgevoerd.

1 HET ASSESSMENT VAN DE SPOREN EN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

1.1 TERREINMETHODE EN OMGEVINGSFACTOREN

Voor een uitgebreide beschrijving van de methodiek gehanteerd bij de opgraving verwijzen we naar de desbetreffende paragraaf in de hoofdtekst.

In augustus 2025 werd er op een terrein langs de Wedersoet te Bilzen een archeologische site opgegraven. Dit gebeurde in het kader van de bouw van een kantoorgebouw met bijhorende parking en omgevingsaanleg. Op basis van een voorgaand proefsleuvenonderzoek was gebleken dat zich hier een archeologische site met lage densiteit bevond, waarschijnlijk te dateren in de metaaltijden.

Binnen het onderzoeksgebied werd de locatie van het toekomstige kantoorgebouw en de omliggende parking opgegraven (fase 1). In totaal werden er twee werkputten met elk één vlak aangelegd met een totale oppervlakte van 1939 m². En zone rondom van 4269 m² blijft *in situ* bewaard. Het resterende deel van het onderzoeksgebied (fase 2, 993 m²) zal in een aparte bouwaanvraag behandeld worden en zal nadien ook archeologisch onderzocht worden.

1.2 INVENTARIS

In totaal werden er zes spoornummers uitgeschreven. Hierbij ging het om twee grachten of greppels en vier kuilen. Twee van deze kuilen bleken bij het couperen natuurlijk te zijn. Uit drie van deze sporen werden vondsten ingezameld. Op basis van dit vondstmateriaal konden deze sporen (twee kuilen en een greppel) gedateerd worden in de late ijzertijd of vroeg-Romeinse tijd.

De bewaringstoestand van de sporen is matig tot slecht. Hoewel niet verstoord bleken de sporen erg ondiep vermoedelijk door de hellingserosie. De sporen waren ook slecht leesbaar en vaag afgelijnd in het vlak, enerzijds door de ouderdom en het vage kleurverschil met de natuurlijke bodem, anderzijds door de sterke uitdroging van de natuurlijke bodem. Deze ondiepe bewaring wijst erop dat ondiepere sporen door erosie zijn verdwenen.

Door het lage aantal sporen kunnen we niet spreken van specifieke concentraties. Evenmin is het duidelijk of de grenzen van de site zijn bereikt. Buiten de opgegraven contouren, en voornamelijk in zuidelijke richting, kunnen zeker nog sporen aanwezig zijn.

1.3 CHRONOLOGISCH KADER

Het grootste deel van het aangetroffen aardewerk is waarschijnlijk te dateren in de late ijzertijd of de vroeg-Romeinse periode. Ook het feit dat de sporen werden aangetroffen onder een colluviumpakket wijst op een grotere ouderdom. De enige middeleeuwse scherf die werd aangetroffen was een losse vlakvondst en is mogelijk afkomstig uit de onderzijde van het colluviumpakket, waardoor deze niet relevant is voor de datering van de site zelf.

1.4 POTENTIEEL OP KENNISWINST

De aangetroffen sporen waren vaak relatief ondiep bewaard en bevatten zeer weinig vondsten. Ook zijn er, vergeleken met onderzochte oppervlakte, slechts weinig sporen aangetroffen. Hierdoor is het potentieel op kenniswinst eerder beperkt. Echter, de aangetroffen sporen kunnen toch een beter beeld geven van de menselijke bewoning binnen het onderzoeksgebied in de late ijzertijd of vroeg-Romeinse tijd, zeker als dit vergeleken wordt met een aantal vergelijkbare sites die in de buurt zijn aangetroffen.

2 HET ASSESSMENT VAN DE VONDSTEN

De aangetroffen vondsten worden in wat volgt niet per spoor of spoorcombinatie behandeld, maar op het niveau van de archeologische site op zich (BI-25-WE / 2025H51). De structuur van dit rapport volgt de indeling zoals opgenomen in hoofdstuk 22.3.2 van de Code Goede Praktijk: Assessment van vondsten.

2.1 TERREINMETHODIEK EN OMGEVINGSFACTOREN

Alle vondsten werden met de hand ingezameld bij een vlakdekkende opgraving waarbij twee werkputten met elk één vlak werden aangelegd. Dit vlak werd aangelegd op het eerste en enige aanwezige archeologische niveau, net onder de bouwvoor en het onderliggende colluviumpakket. Na het registreren en couperen van de sporen werden deze volledig leeggescapt of omgespit, waarbij alle aanwezige vondsten werden ingezameld. Er werden geen stalen genomen.

Het grootste deel van het handverzamelde materiaal komt uit secundaire contexten, zoals opvullingen van kuilen en greppels.

Na de opgraving werden alle vondsten gewassen en uitgesorteerd en verpakt per materiaalcategorie en voorzien van de in de CGP vastgelegde identificatiegegevens op een watervast label. Vervolgens werd per materiaalcategorie een assessment van de ingezamelde vondsten gemaakt.

2.2 ASSESSMENT VAN HET AARDEWERK

Natasja De Winter en Sid Skrabanja

2.2.1 METHODEN EN TECHNIEKEN

Het aardewerk werd gewassen, gedroogd, en verpakt. Vervolgens werd alles gesorteerd op spoornummer. Omdat het gaat om een relatief kleine hoeveelheid aardewerk (vier kleine vondstenzakken) werd besloten om alles te analyseren.

2.2.2 INVENTARIS

Het betreft ca. 12 scherven. De bewaringstoestand van de scherven is wisselend: sommige fragmenten zijn sterk gefragmenteerd, andere juist niet. Het aardewerk dateert waarschijnlijk vooral uit de Romeinse periode, en is in drie groepen te verdelen:

- Handgevormd aardewerk, afkomstig uit meerdere sporen.
- Fragmenten van een of meerdere amforen, allemaal afkomstig uit S4.
- Eén scherf middeleeuws aardewerk, als losse vondst in het vlak aangetroffen.

2.2.3 CONSERVATIEPROBLEMATIEK

Er is geen preventieve of stabiliserende conservatie nodig voor deze materiaalgroep.

2.2.4 POTENTIEEL OP KENNISWINST

Het aardewerk biedt vooral potentieel naar datering van de site en de contexten toe.

2.2.5 VERDERE ANALYSE

Omdat er sprake is van relatief weinig aardewerk werd besloten om al het ingezamelde aardewerk te analyseren.

Het aardewerk zal worden gesorteerd per spoor en per vondstnummer. Het zal worden ingedeeld naar soort, baksel, vorm, type en versiering. Binnen elke groep die op deze manier ontstaat, zal het aardewerk tot op bakselniveau beschreven worden en het aantal fragmenten (R=Rand, W=Wand, B=Bodem, O=Overig) geteld. De determinatie van de baksels gebeurt enkel op basis van de macroscopische kenmerken van de fragmenten. Scherven van hetzelfde individu uit verschillende vondstnummers van éénzelfde context worden aan elkaar gelinkt en als één individu geteld.

Er komen enkele scherven in aanmerking om verlijmd te worden.

2.3 ASSESSMENT VAN HET METAAL

Sid Skrabanja

2.3.1 METHODEN EN TECHNIEKEN

De metaalvondsten werden gewassen, gedroogd, verpakt en vervolgens gesorteerd op spoornummer. Omdat het maar om twee slakfragmenten ging, werden deze wel geanalyseerd.

2.3.2 INVENTARIS

Er werden twee fragmenten metaalslak in gezamenlijk uit gracht S1.

2.3.3 CONSERVATIEPROBLEMATIEK

Er is geen preventieve of stabiliserende conservatie nodig voor deze materiaalgroep.

2.3.4 POTENTIEEL OP KENNISWINST

De fragmenten metaalslak kunnen informatie opleveren over artisanale activiteiten die binnen deze site hebben plaatsgevonden, zoals metaalbewerking.

2.3.5 VERDERE ANALYSE

Omdat er sprake is van slechts twee slakfragmenten zullen deze beide geanalyseerd worden.

2.4 ASSESSMENT VAN STEEN

Sid Skrabanja

2.4.1 METHODEN EN TECHNIEKEN

De steenvondsten werden gewassen, gedroogd, verpakt en vervolgens gesorteerd op spoornummer. Omdat het maar om drie stenen ging, werden deze wel geanalyseerd.

2.4.2 INVENTARIS

Er werden drie stenen aangetroffen, allen afkomstig uit S3. Waarschijnlijk gaat het om twee fragmenten kalksteen en één fragment zandsteen.

2.4.3 CONSERVATIEPROBLEMATIEK

Er is geen preventieve of stabiliserende conservatie nodig voor deze materiaalgroep.

2.4.4 POTENTIEEL OP KENNISWINST

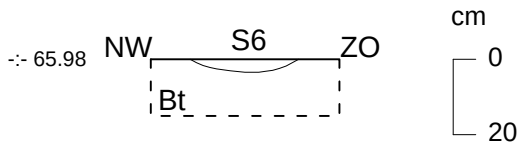
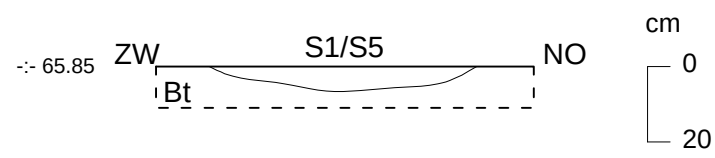
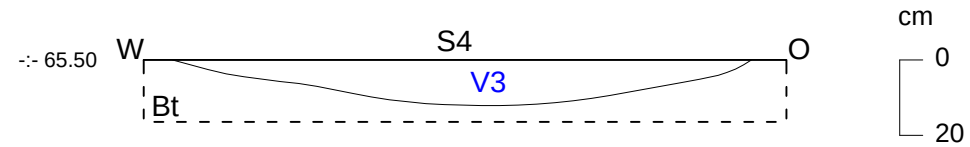
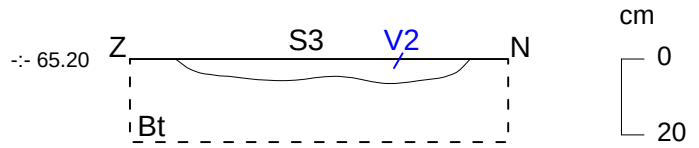
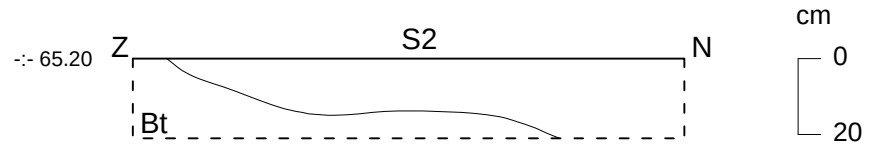
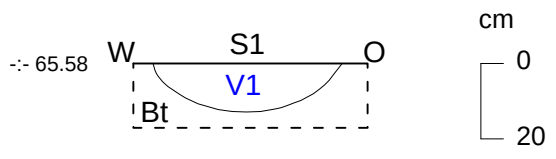
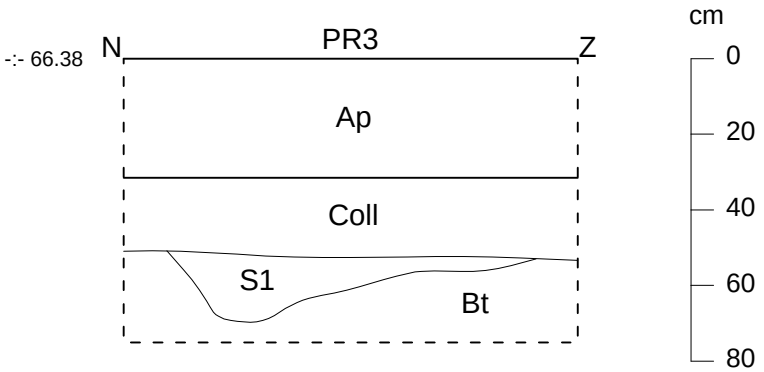
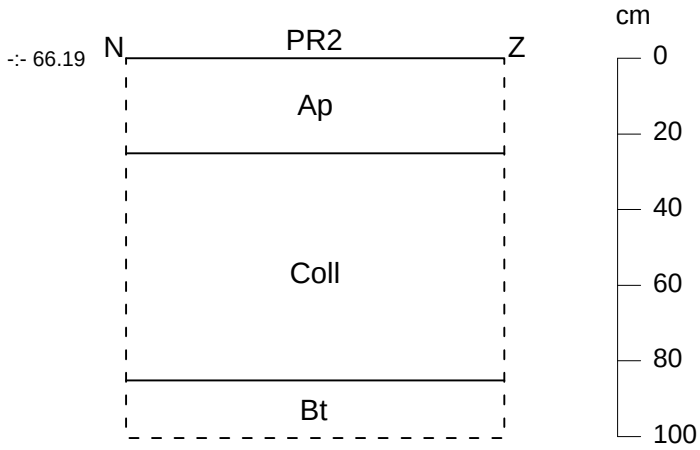
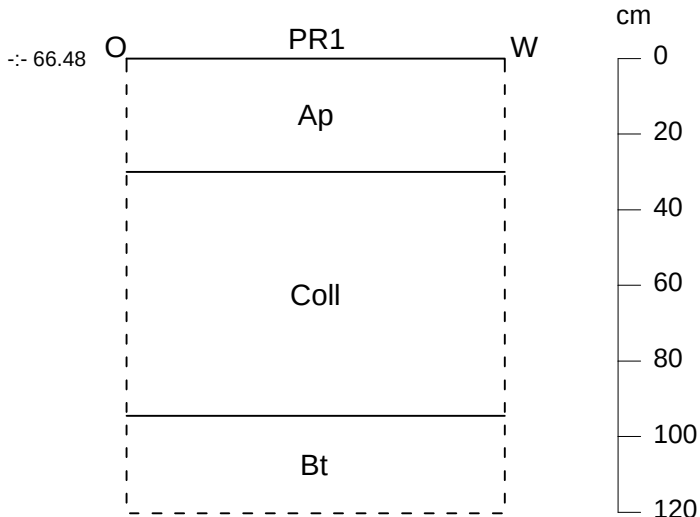
Aangezien alle drie de stenen afkomstig waren uit een spoor dat als natuurlijk werd aangemerkt, en er geen sporen van bewerking te zien zijn, is het potentieel op kenniswinst minimaal.

2.4.5 VERDERE ANALYSE

Vanwege het lage potentieel op kenniswinst werden deze stenen niet verder geanalyseerd.

3 HET ASSESSMENT VAN DE STALEN

Er werden tijdens deze opgraving geen stalen genomen.

2025H51
BI-25-WE

Bilzen -
Wedersoet

Onderwerp	Datum		Legende				
	September 2025		S1	Spoornummer	Ap	Bouwvoor	
Coupes en profielen	1 : 20		V1	Vondstnummer	Coll	Colluvium	
			65.16	Hoogte TAW	Bt	textuur B-horizont	

